د مبــارزې الفــبا

لیکوال: احسان طبري

ژباړن: شرف واکـــمن

د مبـارزې الفـبا

لیکوال: احسان طبري

ژباړن: شرف واکمن

- د کتاب نوم: د انقلابي مبارزې الفباء
- ليکوال: احسان طبري
- ژباړونکی: شرف واکمن
- د بريښنايي خپرولو نېټه: ۲۰۲۰، فبروري

لړ

یادونه ۱

مارکسیستي - لنینیستي نړۍ لید ۳

مارکسیستي فلسفه ۶

د تړاو قانون ۷

د خوځښت او تغیر (بدلون) قانون ۸

د تضاد قانون ۹

د تکامل قانون ۱۰

تیوري او پراتیک ۱۳

د شناخت تیوري ۱۵

د تاریخي ماتریالیزم په اړه څو ټکي ۱۷

د ټولنې طبقات او دولت ۲٤

اقتصادي - ټولنیز فرماسیونونه ۲۶

د مارکسیستي اقتصاد اړوند څو ټکي ۳۰

د ګوند په اړه ۳۹

ستراتیژي او تاکتیک ٤٤

په نړۍ او افغانستان کي کارګري انقلابي غورځنګ ته کتنه ٤۷

ډالـــــۍ

هغو نويو ځوانانو ته، چې تازه د خپل انساني رسالت د تر سره کولو لپاره، د مبارزې له صفوفو سره يو ځای کېږي.

یـــادونـــه

د مبارزې په الفبا کې د مارکسيستي ـ لنينستي نړۍ ليد او د کارگرې طبقې د نوي ډول گوند د اصولو او موازينو په هکله اړين توضيحات شته، يانې د ايران د «توده» د گوند علمي بنسټ دی.

هڅه شوې ده، چې مطالب نه يوازې ساده او لنډ بيان شي، بلکې تر ټاکلي اندازې پورې اړين ټکي هم په ځان کې ولري. دا جزوه (رساله) د هغو نويو ملگرو سره مرسته کوي، چې تازه يې انقلابي غورځنگ ته مخه کړې وي او لا تراوسه ددې علم د بنسټونو په باره کې منظم مالومات نه لري.

تجربو ښودلې ده، چې په ټولنيزو مبارزاتو کې د تېروتنې څخه د خلاصون لپاره، د مارکسيستي زده کړو له بيلابېلو خواوو څخه ټوله ائيزه خبرتيا، يانې په فلسفې اقتصاد، علمي کمونيزم، د انقلابي خوځښت په تاريخ او د انقلابي گوند په تاکتيک او ستراتيژي پوهېدل خامخا اړين دي. که چيري په دې چاره کې کمزوري او تشه موجوده وي، همدا کيدلای شي د سهوې او تېروتني پيلامه وگرځي. ددې وړې رسالې موخه دا ده، چې په لنډ او کم ځای کې، د مهمو پورتنيو مباحثو په شاوخوا کې، مارکسيستي ـ لنينستي ليدلوری روښانه کړي.

دا به ډېره گټوره وي، چې نوي زده کونکي دا رساله څو ـ څو ځله ولولي او وروسته خپلي ستونزي د هغو کسانو سره شريکي کړي، چي کولای شي دا موضوعات ورته حل کړي. ددې جزوې لنډوالی د رسالې څو ـ څو ځلې لوستل شوني کړي دي، تر څو په مطالبو يې سم پوه شو او حافظې ته يې وسپارو.

که چیرې ددې رسالې ټول مطالب په دقت او ښه توګه سره درک او حافظې ته وسپارل شي، دا ډاډ ترلاسه کولای شو، چې لوستونکي د کارګري طبقې د نوي ډول ګوند په هکله لنډ او ټوله ائیز انځور ترلاسه کړی دی.

د نړۍ لید څخه خبرتیا د مبارزې لپاره لازم شرط دی، خو تراوسه لا یوازینی شرط نه دی. نه یوازي دا چې باید نړۍ لید په ښه شکل درک کړو او هغه د خپل تفکر په اسلوب باندې بدل کړو، بلکې کولای شو هغه په عمل کې په کار واچوو.

د مارکسیستي انقلابي زده کړو توپیر د نورو زده کړو سره په دې کې دی، چې دا د یو لړ ټوله ائیزو احکامو ټولګه ده، چې له ژوندانه څخه جلا نه دي، بلکې د ژوند د بدلون او خواریکښو په ګټه د نوې ټولنې د جوړښت لپاره د عمل لارښود دی.

دلته تیوري او پراتیک (عمل)، یو له بل سره دي. نو موږ مارکسیزم یوازي د زده کړې لپاره نه یادوو، بلکې زده کوو یې چې عملي یې هم کړو.

له هغه ځایه چې ددې رسالې اول او دوهم چاپ (۱۹۶۲ او ۱۹۶۶) په دې علت چې اړتیا ورته ډېره وه؛ ژر خلاص شول، د مبارزو ملګرو د یوې ډلې په غوښتنه، دریم چاپ یې د نویو زیاتونو او سمونو سره دادی د غوښتونکو په لاس کې دی.

احسان طبري

[د یادوني وړ ده، چې د کتاب لمن لیکونه او په پای کي افغانستان ته کتنه د کتاب د پښتو ژبي د تصحیح کونکي ج . ش زیاتوني دي.]

مارکسیستي - لنینیستي نړۍ لید

نړۍ لید د طبیعت او ټولنې په هکله د یو شخص یا د وګړو د نظریاتو ټولګه ده. دا نړۍ لید کیدلای شي علمي او عقل پلوه وي، یا هم غیرعلمي او عقل غندونکی وي.

د غیر علمي نړۍ لید اساس په دګم (تحجر) او تعبد ولاړ وي. د علمي نړۍ لید بنسټ بیا په عقلي استدلال، تجربو، واقعیت او د انقلابي پراتیک په پایلو او علمي څېړنو باندي ولاړ دی.

مارکسیزم ـ لنینیزم د نړۍ او د ټولنې د تحول او حرکت په اړه علمي او د یو بل سره تړلو نظریاتو ټولګه ده، دا چې څرنګه د طبقاتي مبارزاتو په واسطه وکولای شو، ځبېښاک، د یو ډله اقلیت خلکو حاکمیت پر بله ډله خلګو او ملي ستم له منځه یوسو. دا یو عقل پاله (راسیونل) نړۍ لید دی او د انسان عقل د علمي، ټولنیزو تجربو او د شناخت د وسایلو له مخې ګڼي.

د مارکسیزم ـ لنینیزم بنسټیز اصول مارکس، انګلس او لنین ترتیب کړي. مارکس د دریو سرچینو څخه په ګټي اخیستني، یانې د انګلیسي اقتصاد پوهانو (لکه آدام سمت او ریکارډو) او د آلماني فیلسوفانو (لکه هګل او فویرباخ) او د فرانسې د تخیلي سوسیالیستانو (لکه سن سیمون او فوریه) له افکارو څخه خپل نظریات ترتیب کړي دي. البته چې د مارکس او انګلس نظریات یوازي د پورته ذکر شویو پوهانو د نظریاتو ټولګه نه ده، بلکې دا په خپله لوی او خپلواک علم دی، چې د بشر د فکر په طرز کې یې انقلاب رامنځته کړی دی، ډېر مبهم او نامالوم نکات یې روښانه کړي دي او خواریکښو ته یې له رڼا ډک څراغ په لاس ورکړی، چې د مبارزې لار ورته روښانه کړي.[۱]

[۱]- د پورته سرچینو ترځنګ د مارکسیزم – لنینزم نوري سرچینې، په بیلابیلو علومو کي د خپل عصر لویي علمي لاسته راوړني هم وې. د بیلګي په ډول، د حجرې کشف، د انرژۍ د پایښت قانون پېژندل کېدل او د بیالوژیک تکامل نوي کشفیات.

مارکس او انګلس د انحصاري پانګوالۍ له دوران څخه وړاندي ژوند او فعالیت کړی او خپل نظریات یې په هغه وخت کې، چې د رقابتي پانګوالۍ مناسباتو د ودي دوران وو، وړاندې کړي. لنین د انحصاري پانګوالي په دوران کې ژوند او فعالیت کړی او مارکسیزم یې د پانګوالي په مفسد شوي دوران، یانې د جنګونو او انقلابونو په دوران منطبق کړ.

له لنین څخه وروسته، مارکسیزم د انقلابي مارکسیست ـ لنینیست ګوندونو په مرسته او په سر کې د شوروي اتحاد د کمونست ګوند له خوا خپور شو. په پراخ مقیاس کې پراتیک او په لوړ حد کې علمي څېړنو، په دې هیوادونو کې د کمونیست ګوندونو سره مرسته کړې، چې مارکسیزم په ورځنیو شرایطو تطبیق کړي او د سوسیالیستي ټولنې د جوړښت قوانین د هغه په لومړني او بشپړ شوي حالت کې کشف کړي، پانګوالي چې د پانګوالي انحصاري پړاو ته داخل شوې ده؛ تحلیل کړي او د ملي آزادي غوښتونکي خوځښت پراختیا او د پانګوالۍ عمومي بحران تر څېړنې لاندې ونیسي.

د پانګوالۍ سفسطیان کوښښ کوي، چې د مارکس او انګلس او د مارکس، لنین او انګلس د پیروانو ترمنځ تناقض کشف کړي او ترمنځ یې درز رامنځته کړي، د(ویشونکي، حکومت کونکي) د حکم پر بنسټ مارکسیزم وویشي، د انقلابي ویاړ څخه یې راښکته کړي او هغه په یو پوهنتوني بې آزاره علم او له عمله لرې په یو تجریدي بحث باندي بدل کړي.

د پانګوالۍ سفسطیان کوښښ کوي، چې د پرولتاریا د مارکسیستي انقلابي نړۍ لید پلویان په بیلابېلو لارو ووېشي، بېکاره یې کړي او انحرافي مکتبونه (نیمه مارکسیست ډوله) تبلیغ کړي. زموږ په عصر کې ددې ټولو پدیدو په نسبت باید زیات هوښیار واوسو.[۲]

مارکسیزم ـ لنینیزم له دریو اصلي برخو څخه رامنځته شوی دی:

فلسفه، اقتصاد او سوسیالیزم.

---

[۲]- دلته د لیکوال موخه، د اروپا سوسیال ډموکراټان، د فرانکفورت د مکتب پلویان، نیو مارکسیستان، تروتسکیان او نوري ډلي دي.

مارکسیزم ـ لنینیزم له مارکس، انگلس او لنین څخه وروسته د نورو مارکسیست - لنینستو تیوریسنانو او کمونستو ګوندونو له خوا پراختیا موندلې او زموږ د وخت د شرایطو له مخې، چې د پانګوالۍ څخه د سوسیالیزم ته د اوښتون، د امپریالیستي مستعمراتو د زوال او د نړیوال سوسیالیزم د پیدایښت او پراختیا دوران دی؛ انطباق موندلی.

مارکسیزم ـ لنینیزم د ټولو انقلابي نوي ډول کارګري ګوندونو، چې له هغې ډلې یو زموږ ګوند دی؛ نړۍ لید دی. زموږ ګوند د علمي نړۍ لید پر بنسټ، ټولنیزي پیچلې پدیدې (ښکارندې) تحلیلوي، خپل ستراتیژي او تاکتیک پرې ترتیبوي او خپل لرې او نږدې شعارونه پرې روښانوي.

مارکسیزم ـ لنینیزم د ګټې اخیستني وړ وسله ده، که چیري په سمه توګه وکارول شي، کولای شي، چې د کارګرې طبقې د ګوند د بریالیتوب سبب شي. د مارکسیستي ـ لنینستي نړۍ لید د سم انطباق مسئله یو له مهمو او سختو مسایلو څخه ده.

هر انقلابي انسان باید مارکسیستي ـ لنینستي نړۍ لید په ښه ډول سره ولولي، هضم یې کړي او په ژوره توګه یې درک کړي.

که چیرې مارکسیسزم ـ لنینیزم په سمه توګه زده او هضم نه کړو او زموږ مالومات په دې برخه کې محدود او کتابي وي، موږ ته نه یوازي ګټه نه رسوي، بلکې زیانمن کیدلای هم شي. ددې علم زده کړه سخته نه ده، ځکه حقیقت دی او حقیقت همیشه ساده او روښانه وي.

مارکسیستي فلسفه

مارکسیستي فلسفه د (ډیالکټیک ماتریالیزم) په نامه هم یادیږي او له درې اصلي برخو څخه جوړه شوي ده:

۱.د ډیالکټیک اسلوب

۲.فلسفي ماتریالیزم

۳.تاریخي ماتریالیزم

د دیالکتیک اسلوب (تګلاره، طریقه) موږ ته دا ښیي، چې طبیعت، ټولنه، تفکر او انساني عمل د کومو قوانینو له مخې په خوځښت او اوښتون کې دي. د دیالکټیک د اسلوب زده کړه د طبیعي، ټولنیزو او فکري پدیدو د سمې پېژندنې لپاره حتمي ده.

سمه ده چې که چیرې یو تجربه لرونکی سړی په خپله یو مطلب په ښه او دقیق ډول وڅېړي او غرض هم ونه لري، که له مطالعې پرته هم وي؛ دیالکتیکي فکر به کوي، خو په هر اړخ کې، د دیالکتیک د قوانینو زده کړه او ددې قوانینو څخه په آګاهانه ډول ګټه اخیستنه، په سم فکر کولو او د مسایلو په سم حل کې مرسته کوي او په پرېکړې او تفکر کې زموږ څخه سم څېړونکي جوړوي.

یو فیلسوف دیالکتیک د انقلاب د جبر علم نومولی، یانې دا چې یو انقلابي ددې لپاره چې وکولای شي د ټولنې د تکامل او د خوځښت (ګوند،غورځنګ) شرایط سم وشمېري؛ باید دا ریاضیات زده کړي. د دیالکتیک د اسلوب او منطق څخه سمه ګټه اخیستنه موږ ته ددې توان راکوي، چې د پدیدو، ژورو تمایلاتو او پټو پېښو په ماهیت وپوهېږو. د دیالکتیک منطق، د دیالکتیک د عیني قوانینو ذهني انعکاس دی.

دیالکتیک د څلورو عمده قوانینو لرونکی دی: د تړاو قانون، د حرکت او تغیر قانون، د تضاد قانون او د تکامل قانون.

د تړاو قانون

ددې قانون مانا دا ده چې د ژوندیو موجوداتو او غیر ژوندیو موجوداتو نړۍ سرتر پایه یو له بل سره په تړاو کې دي او په یو بل باندې اغېزه اچوي. ټوله نړۍ، د مادې بیلابېل شکلونه دي، چې تغیر او تکامل کوي. که په نړۍ کې تنوع (بیلابیلوالی) گورو، که د جامداتو، نباتاتو، حیواناتو او انسانانو بیلابیل کیفیتونه گورو، ټول د مادې د جوړښت او پېچلتیا محصول دي. دا تنوع ددې دلیل نه دی، چې نړۍ د هغه شیانو څخه جوړه شوې، چې له یو بل سره اړیکه نه لري. پخوا داسې باور موجود وو، چې جسم او اروا (روان) دوه جلا جوهرونه دي، چې یو له بله توپیر لري. نن ورځ په دې پوهیږو، چې فکر او اروا د مادې ځانگړنې دي، چې ډېر پیچلی جوړښت لري، له مادې څخه جلا بل څه نه دي او د مادې د تکامل پایله ده. د شیانو، پدیدو او انواعو تر منځ ظاهري او باطني اړیکه چې د شیانو او پدیدو د عمل څرنگوالی راښیي؛ قانون نومیږي. د طبیعت او ټولنې ټولې اجزاوې د کُلي او جزئي او عامو او خاصو قوانینو لرونکي دي، چې د هغو د پېژندلو په مرسته کولای شو، د هغو پدیدو اجزاوې او یا هغه پدیدې وپیژنو او د هغو کړنه او عمل هم وپیژنو او په اړه یې وړاندوینه وکړو. د پیوند قانون موږ ته راښیي، چې زموږ نړۍ په خپله یو تړلی سیستم دی، چې د کوچنیو سیستمونو (سب سیستم) څخه جوړه شوې ده. د بېلگې په ډول، که د انسان بدن د یو لوی سیستم په توگه په نظر کې ونیسو، غړي یې لکه ماغزه، زړه، معده، پښتورگي، سترگې او نور...) فرعي یا سب سیستم دي او هر سیستم په خپل وار سره له کوچنیو سیستمونو جوړ دی.

د تړاو د قانون سره سم، هر سیستم د جوړښت (سټرکچر) لرونکی دی. جوړښت، یانې دا چې سیستم د اجزاوو او شیانو ناتړلې ټولگه نه ده. که چېري وغواړو، هغوی ته له یو بل

سره تړاو ورکړو، د داخلي نظم او جوړښت لرونکی کیږي. د بېلګي په ډول، که د ساعت پرزې خلاصې کړو او هغه یو له بل سره کېږدو، دا نو نور یو سیستم نه دی، مګر که چیرته هغه بیرته سره یو ځای کړو، ټولې اجزاوې (برخې)، ډنډه، څرخ، عقربه، د پاڼي زنګ او نور...یو له بل سره تړلي دي او یو له بل سره کار کوي. ټولنه هم یو سیستم او د جوړښت لرونکې ده او په هغه کې مادي او مانوي، اقتصادي او سیاسي مسایل یو له بل سره تړلې دي. ټولنه هم لوی سیستم دی، چې له کوچنیو سیستمونو څخه جوړه شوې، لکه طبقات (پوړونه) قشرونه، بنسټونه او نور...

د خوځښت او تغیر (بدلون) قانون

دا چي نړۍ یو له بل سره تړلې او د یو سیستم په شان ده؛ د خوځښت او بدلون په حال کې هم ده. سکون او نه بدلون ظاهراً او ابداً وجود نه لري؛ هر څه نسبي او تیریدونکي دي. حرکت بیا په میکانیکي حرکت (په مکان کې لیږدېدونکی)، فزیکي حرکت، کیمیاوي حرکت، بیولوژیکي حرکت، ټولنیز حرکت (لکه انقلاب) فکري او یا منطقي حرکت (له جهالت څخه د معرفت پر لور حرکت) باندې ویشل کیږي.

که موږ په شیانو او پدیدو کې حرکت ونه وینو او هغه د یو ثابت څیز په توګه وګڼو؛ نه د داسې یو بهیر په ډول، چې د دوامداره بدلون په حال کې دی، په دې وخت کې موږ جامد (میتافیزیکي) فکر کړی. میتافیزیکي تفکر، یانې د شیانو او پدیدو د حالت او پروسه والي نه لیدل، موږ په فکر کې ناسمي پایلې ته رسوي. د بېلګي په ډول، د ټولني وضیعت په دوامداره بدلون کې دی، نو انسان باید تل هغه تحلیل کړي، له نوي څخه یې وپیژني او په خپل تاکتیک او د عمل په شعارونو کي، ددې نوي پېژندني سره سم، لازم بدلونونه راولي.

البته دا تغیر، چې په هغه نوي حالت کې رامنځته کیږي او زوړ حالت له منځه ځي (نفي کیږي) هر مهال په دې مانا نه ده، چې له تیر څخه څه نه پاتې کیږي او هر څه د یو مطلق جریان په حالت کې دي. نړۍ د ثبات او تغیر دیالکتیکي ټولګه ده او وروسته د تیر حالت

د نفي، تل له هغه څخه نوي شيان پاتې کيږي: يوازې هغه څېزونه پاتې کيږي، نو خپل پخوانى رول نه لري او په نوي حالت او کيفيت کي نوى رول تر سره کوي.

البته تغير د پديدو په محتوا او مضمون، ماهيت او جوهر کې رامنځته کېږي، خو د شيانو ظاهري شکل او پديده هم ورسره بدليږي. د شکل او مضمون ترمنځ حتميت شته. البته کله هم داسې کيداى شي، چې زوړ شکل نوى مضمون خپل کړي، د بېلګي په ډول، څرنګه چې پيسې، سود، بانک او نور زاړه شکلونه دي، په سوسياليستي ټولنه کې نوى مضمون لري؛ خو ډېر مهال نوي مضمونونه بيا نوي شکلونه رامنځته کوي يا دا چې د زړو پديدو د چارو ډول بدلوي.

د تضاد قانون

کله چې نړۍ د يو بل سره د دايمي بدلون په حال کي تړلى سيستم دى؛ اوس ښايي، دا پوښتنه رامخته شي: ولي بدلون کوي؟

پخوا چې ددې پوښتني په علمي ځواب خلګ نه پوهېدل، نو دا فکر به يې کوئ، چې حتمن لومړى محرک شتون لري، چې حرکت يې شروع کړى، خو دا سوال رامخته کيږي، چې هغه لوى محرک چا په حرکت راوستى؟ ويل کيدل که دا ډول پوښتنه وشي، تسلسل لازمېږي او تسلسل باطل دى، خو دا ځواب لفظي دى او پوښتنه نه شي حل کولاى، نه هم قانع کونکى ځواب دى. ديالکتيک وايي تغير او حرکت په خپله د مادې له ذاته دى. يا په بل عبارت، خوځښت خپل سرى دى، يا په شاعرانه انداز، د خوځښت غوړ په خپله د شيانو او پديدو په داخل کې سوځي او بهرنى لاس هغه نه ښوروي. حرکت په فلسفي مانا، يانې په يو څه شروع کيږي او په بل څه ختميږي. هغه څه چې حرکت په کې پيل کيږي يووالى نه، دوه ګوني والى دى او اختلاف او تضاد پکښې څرګند کېږي. په ټولو شيانو او پديدو کې تل يو څه د

رامنځته کېدو او ودي په حالت کې وي او بل څه د زوال په حالت کې. تحجر او بهیر، زوړ او نوی، تېر او راتلونکی، په خپلو کې په مبارزه کې دي. همدا مبارزه ده، چې تغیر او حرکت رامنځته کوي.[۳]

په دې مقابله او جگړه کې چې څه رامنځته کیږي او څه له منځه ځي، زموږ لوی شاعر مولانا هغه ته (تنافي) وایي؛ هماغه تضاد دی. د ټولنې او طبیعت هره پدیده، چې ورته ځیر شو دا جگړه د تازه او مړاوي، نوي او زوړ او د نوي او زوړ د کیفیت ترمنځ گورو.

هغه تضادونه چې په شیانو او پدیدو کې ښکاره کیږي، په دوه ډوله دي: پخلا کېدونکي او نه پخلا کېدونکي. د نه پخلا کیدونکي تضاد حل د یو لوري بریا ده، پر بل لوري باندي، خو پخلا کېدونکی تضاد کیدای شي، د جوړجاړي له لارې حل شي. نه پخلا کېدونکی تضاد یوازي ټولنې ته ځانگړی دی، لکه د پانگوالي او پرولتاریا تضاد.

د تکامل قانون

ددې قانون مانا دا ده، چې حرکت او تغیر چې د شیانو او پدیدو د داخلي تضاد په پایله کې رامنځته کیږي، د پخواني وضیعت تکرار نه دی، بلکې په خپل وار سره بشپړ، پېچلی او نوی وضیعت رامنځته کوي. ماده له ساده څخه د پیچلي او د ښکته څخه پورته، پر لور په حرکت ده. له بې ژونده موجوداتو څخه ژوندي، له حیوان څخه انسان او د لومړنیو انسانانو څخه ننني انساني ټولنه رامنځته شوې ده. په لومړیو کې بدلونونه نامالوم، نه مشاهده کیدونکي، پړاویز (تدریجي) او په کمیت کې وي. کله چې بدلونونه زیاتیږي او کمي بدلونونه خپل ټاکلي حد ته رسي؛ یو ټوپ (جهش) رامنځته کیږي او په کیفیت کې چټک بدلون راځي، یانې اوښتون په یو ځلي (چټک) انقلابي ډول رامنځته کیږي او نوی کیفیت منځته راځي. زوړ کیفیت، پخوانی حالت، په دې ډول له منځه ځي (منتفي) کیږي او نوی

۳- په ساینس کې دا مسئله د انرژۍ د پایښت قانون تشریح کوي.

او بشپړ حالت يې ځای نيسي، خو دا نوی حالت او کيفيت هم داسې وخت راځي چې له منځه ځي (منتفی) کيږي. دا بهير د (نفي نفي) په نامه يادېږي.د همدې نفي نفي له لارې ده چې ماده خپله د بشپړتيا (تکامل) لاره د لوړوالي پر لور وهي.

ټوپ او يو ناڅاپي په نوي کيفيت باندي د زاړه کيفيت اوښتل، کله د چاودنې په شکل وي او دا پديده په تاريخ کې د ټولنيز اوښتون (انقلاب) په شکل رامنځته کيږي. بورژوا ټولنپوهان ټولنيز انقلاب يو (پر ټولنه باندي د لږه کيو د ناقانونه تپلو) ښودلو کوښښ کوي، غواړي چې د انقلاب د ضرورت او قانونيت څخه په تاريخ کې منکر شي، خو د تاريخ حرکت د بوژوازي د حقوقو په تنگو کوڅو کې نه دی، بلکې د خپل د ماهيت سره سم، د ديالکتيک د قوانينو موافق ترسره کيږي.

فلسفي ماترياليزم دا رازده کوي، چې نړۍ مادي ده او هيڅ واحد هغه نه دی پيدا کړی او تل په تير او راتلونکي کې به هم وي، ځکه علمي تجربو ښودلې ده، چې هيڅ څه هم له عدم (هيڅ) څخه نه دي رامنځته شوي او داسې موجود هم نشته چې په مطلق عدم بدل شي. ماده څه ده؟ د مادې فلسفي تعريف، چې لنين بيان کړی دی، داسې دی:

«ماده هغه واقيعت دی، چې زموږ پر وړاندې، زموږ له فکر او شعور څخه جلا شتون لري، خو موږ هغه په خپلو حواسو درک کوو. فلسفه هيڅکله هم دا دنده نه لري، چې ووايي ماده له څه څخه جوړه شوې ده. دا علم دی، چې د مادې جوړښت په تدريجي ډول (سلول، ماليکول، اتوم او د اتوم په داخل کې لومړني ذرات، انرژي، ميدانونه او نور...) کشفوي او ورځ تر بلي د مادې په اړه زموږ تصور غني کوي.»

شعور چې په نيمگړي (ناقص) ډول په حيوان کې او په بشپړ او تکامل موندلي بڼه په متمدن انسان کې شتون لري؛ د مادې د ډير اوږد تکامل پايله ده او د يوې پيچلې او متشکلې مادې ځانگړنه ده، چې ماغزه نوميږي.

ځرنگه چې په دې پوهیدل، چې انسان څه ډول فعالیت، خبرې او فکر کوي، څه ډول خوب ويني، شیان او پدیدې پیژني، علمي او هنري آثار رامنځته کوي، یا د راتلونکي ژوند په اړه وړاندوينه کوي؛ په پخوا وخت کې انسان ته ستونزمن ول نو داسي تصور یې کوئ، چې شعور د روح خاصیت دی او روح آسماني او غیبي ځیز دی، خو نن ورځ علم دا واضح کړې، چې څه ډول د انسان د مغز سلولونه (چې نیورون نومیږي) د بهرني واقعیت انځورونه د کیمیاوي فعالاتو او انفعالاتو په مرسته منعکس او ثبت کوي او ځرنگه دا انځورونه تجزیه او ترکیبوي. بشر ددې قوانینو په کشف سره، نن ورځ په خپله منطقي او متفکر ماشینونه جوړوي. همدا برياوې دا رابنيي، چې د ماغزو او اروا څخه د بشر پېژندنه سم دي.

نو لومړی بې ژونده ماده وه او وروسته ژوندۍ ماده رامنځته شول؛ لومړی بې شعوره ماده وه او وروسته شعور لرونکې ماده رامنځته شول.

نو ماده پر شعور لومړنۍ ده.

هغوی چې ماده پر شعور لومړۍ گڼي، ماتریالیست (ماده پال) نومیږي.

هغوی چې شعور په ماده لومړۍ گڼي آیده الیست (ذهن پاله) نومیږي.

آیده الیزم غلط دی او نني علم په مطلق ډول رد کړی دی.

بل ټکی، چې فلسفي ماتریالیزم یې رابنيي دا دی، چې ماده تل د زمان (وخت)، مکان(ځای) او حرکت لرونکې ده. حرکت پرته له مادې او ماده پرته له حرکته شتون نه لري او حرکت د مادې ځانگړتیا ده. ماده پرته له زمان او مکان او زمان او مکان پرته له مادې شتون نه لري. زمان او مکان د مادې د شتون شکلونه دي.

تیوري او پراټیک

د انسان شناخت له نړۍ څخه د کار، کوښښ او پراتیک په بهیر کې رامنځته کیږي: له پراتیک یا عمل څخه تیوري رامنځته کیږي. په خپل وار سره، علم یا تیوري، عمل یا پراتیک ته لارښونه کوي؛ علم او عمل یا تیوري او پراتیک یو له بل سره نه شلیدونکي اړیکه لري او دا له هغو اړینو مسایلو څخه دي، چې باید یو له بل سره تړلي په نظر کې ونیول شي.

پراتیک یا انساني عمل دري مهم او بنسټیز شکلونه لري:

۱. تولیدي محصولات که هغه صنعتي، کرنیز او یا مسلکي وي.

۲. علمي تجربه او څېړنه.

۳. طبقاتي مبارزې.

تیوري هم درې مهم او بنسټیز شکلونه لري:

۱. ټولنیز او طبیعي علوم.

۲. سیاسي او ټولنیزي ایډیولوژیانې، چې د سیاسي او ټولنیزو مسایلو په هکله د یوې یا څو طبقو عقاید او نظریات دي. (کولای شو ایډیولوژي تقریباً په مرام یا مسلک هم ترجمه کړو).

۳. نړۍ لید، چې په تیرو درسونو کې مو یې تعریف ذکر کړی دی.

انقلابي غورځنګ نه شي کولای، چې پرته له انقلابي تیورۍ څخه خپله لاره ومومي.

وایي، انقلابي ګوند بېړۍ ده او انقلابي تیوري قطب نما ده؛ قطب نما پرته له بېړۍ زنګ وهي او بېړۍ پرته له قطب نما لارورکې کیږي.

ټولنيزو او طبيعي علومو نن ورځ ستر اهميت خپل کړی. طبيعي علوم زموږ په دوران کې د توليدي ځواکونو شکل ځانته اخيستی دی او د ټولنيز حرکت عمده محرکين دي. ياني نن ورځ نور د توليدي ځواکونو وده پرته د علومو له مستقيمې لارښونې، پېژندني او رهبرۍ څخه شوني نه دي. نن ورځ علمي تجربې هم په ډېري چټکتيا سره صنعتي او ټولنيزي شوي دي او نور د يوازيتوب په نړۍ کي کار نه شي کولای.

موږ د علمي او فني انقلاب په عصر کې ژوند کوو، چې د انرژۍ نوي سرچينې لکه هستوي انرژي، اټومي انرژي، د لمر انرژي، د ځمکې د داخلي حرکت انرژي، د دريابونو د جذر او مد انرژي او نورو ته لاسرسی لرو او نوي مواد د کيمياوي پلاستيک (پوليمر يا بس پار) او نور چې د زياتو ځانگړنو لرونکي دي؛ په واک کې لرو. ددې نوي کيمياوي موادو او د انرژۍ د نويو سرچينو سره، موږ برياليي شوي يو، چې د تکنيک نوي څانگې رامنځته کړو، لکه د الکترونيک تکنيک، د مزايلو او نور... د توليد وسايل په خپله اتومات کيږي.د اړيکو وسايل لکه راډيو، ټلويزيون، هوايي او ځمکني د اړيکو وسايل او نور پراختيا مومي. بشر فضا ته لاره پيدا کوي، وسلو هم بدلون کړی د دفاع له وسيلې څخه د ټولنيزې له منځه وړني په وسيلې اوښتي دي. نو نه شو کولای، دا کومې ژوري اغيزې، چې د علمي او فني انقلاب دور رامنځته کړي؛ له هغو څخه سترگي پټې کړو. سوسياليزم د علم له لاسته راوړنو څخه په گټي اخيستني سره، ډير ژر د اقتصاد په برخه کې بريالی کيږي. پانگوالي (ياني د توليد پر وسايلو د پانگوالانو خصوصي مالکيت) چې د خپل ځان د گټو پرته نور څه په رسميت نه پيژني، په دې عصر کې ډير ژر د تاريخ له صحنې څخه شړل کيږي. د بيلگي په ډول، عمومي ماشيني کيدل د پانگوالي طبقاتي ټولنې په شرايطو کې کولای شي د بې روزگارۍ ناورين زيات کړي.

نن ورځ بايد انقلابي نسل د علمي او فني انقلاب اهميت ته متوجه شي، چې دا ستره پديده په نړيواله سطحه د کارگري طبقې د گوند په تاکتيک او ستراتيژۍ او په نړيواله سطحه او هر يو هيواد کې په ځانگړي ډول تاثير اچونکې ده او نه شو کولای، چې سترگې ترې پټې

کړو. د علمي او فني انقلاب په دې عصر کې، ایران په استبدادي سلطنتي رژیم سره نه شي کولای، چې په سطحي سمونونو ځان نړیوالي کڃي ته ورسوي او ورسته پاتې والی یې لا زیاتیږي. په همدې دلیل، په دې پیر کي د یو خلقي رژیم، چې په علمي تیورۍ سمبال وي اړتیا خورا زیاته محسوسیږي.

د شناخت تیوري

انساني شعور د انسان په مغز کې د بهرنۍ نړۍ د انعکاس پایله ده. انسان، د شعور په مرسته، بهرنۍ نړۍ پیژني. د بهرنۍ نړۍ د شناخت لپاره، انساني شعور په دوو پړاوونو کې عمل کوي: لومړی حسي پړاو دی، دوهم عقلي پړاو. په حسي پړاو کې، انسان په خپلو حواسو سره بهرنۍ نړۍ درک کوي (احساس، ادراک، تصور).

په عقلي مرحله کې، انسان هغه څه چې درک کړي په مفاهیمو یې بدلوي او ددې مفاهمو له جمعي او منفي څخه، منطقي احکام جوړوي او منطقي استنتاج ورڅخه را باسي. (مفهوم، احکام، استنتاج).

ټولنیز خوځښتونه هم له حسي او عقلي پړاوونو څخه تیریږي. په حسي مرحله کې، عواطف او احساسات د خوځښت په مبارزانو باندي برلاسي وي او د واقعیت درک د احساساتي اړخونو لرونکي وي. په عقلي پړاو کې، خوځښتونه هڅه کوي، ترڅو د ټولنې او خوځښت پورې تړلي قوانین په ژوره توگه درک او مبارزه په سمه او رښتینې لار پرمخ یوسي.

زموږ د هیواد ژغورونکي او انقلابي خوځښت مودې کیږي، چې احساساتي پړاو یې تیر کړی، زیاتي تجربې لري، خپله ټولنه یې سمه پیژندلې ده او کولای شي خپل عمل له تیورۍ (چې د خپل هیواد پر شرایطو هماغه د مارکسیزم ـ لنینیزم انطباق دی) سره همغږي کړي.

د شناخت د تیوری یو له مهمو ټکو څخه د حقیقت مسئله ده. حقیقت څه دی؟ حقیقت یانې زموږ په ذهن کې د واقعیت دقیق او موثق انعکاس. له هغه ځایه چې حقیقت فوق العاده پیچلی او په زمان او مکان کې دی؛ د یو فرد ذهن په دې نه شي توانیدلی، چې په محدود وخت کې هغه ټول احاطه کړي؛ نو بشر د تاریخ په اوږدو کې په تدریجي ډول کوښښ کوي، چې دا واقعیت وپیژني. د خپل شناخت د فعالیت له پړاوونو څخه، انسان له هغه واقیعت څخه موډل جوړوي چې په هغه سره واقعیت منعکس کیږي، خو عین (بالکل) هغه واقعیت نه دی.

هر څومره چې انسان له واقعیت او د هغه د ماهیت په پوهېدني کې دقیق کیږي، هماغومره خپل موډل بشپړوي. نو هغه حقایق چې انسان ورته په یو دوران کې لاسرسی موندلی تغیر منونکي دي، حقیقت نسبي دی، مطلق نه دی، خو داسي هم نه شو انگېرلای، چې په دې نسبي حقایقو کې د مطلق حقیقت ونډه نه شته، یانې هغه حقایق چې د وخت په اوږدو کې بدلون کوي، نه شته.

حقیقت ته د لاسرسي موندلو له اړینو شرایطو څخه یو هم عیني تفکر دی، یانې د خپل غرض او ځاني فرضیو څخه پرته د واقعیت دقیقه څېړنه. هغه کسان چې ذهني فکر کوي، یانې غواړي چې خپله غوښتنه اوغرض په واقعیت باندې وتپي، په دې نه توانیږي، چې واقعیتونه څرنگه چې دي؛ هماغسې درک کړي.

په علمي څېړنو کې هم همٔه کیږي، تر څو د تر سره کیدونکو علمي تجربو پر مهال د مشاهدې او د اندازه نیونې د اوزارو اغېزه کمه شي، او داسې خالصه تجربه ترسره شي چې د تجربې د اوزارو لخوا اغیزمن شوې نه وي، تر څو حقیقت څنگه چې دی؛ هماغه ډول درک شي. دا چاره به د اگنوستیکیانو دا نظریات رد کړي، چې وایي: موږ هیڅکله هم نه توانیږو چې د شیانو په ماهیت پوه شو، ځکه زموږ وجود، زموږ عقل او حواس، زموږ د تجربو اوزار، زموږ او د واقعیت ترمنځ دیوال دي.

د تاریخي ماتریالیزم په اړه څو ټکي

که موږ د ډیالکټیک قوانینو ته په ټولنه کي انطباق ورکړو او ددې لید لوري له نظر څخه د بشر د تاریخ او د انساني ټولنې ښکارندې (پدیدې) وڅیړو، یوه ځانګړې ټولنیزه فلسفه ترلاسه کوو، چې ورته تاریخي ماتریالیزم وایو.

تاریخي ماتریالیزم په واقعیت کې پر مارکسیستي ټولنپوهنې فلسفي تداخل دی.

دا ټولنپوهنه تر ټولو پوره او دقیقه ټولنپوهنه ده.

پانګوال ددې لیوالتیا نه لري، چې د ټولنیزو پدیدو ماهیت څه ډول چې دی په هماغه شان ښکاره شي. نو په پانګوالي هیوادونو کې، ټولنپوهنه په محدودو تجربي څېړنو اکتفا کوي، د تاریخ د حرکت قوانین بهر نه راباسي او یوازي جلا فاکټورونه څېړي.

بورژوا ټولنپوهان ډېره لېوالتیا لري، چې د انساني ژوند او اروا ټولې تاریخي پدیدې د شهرت، واک غوښتني، ځانغوښتني او ددې په څیر د نورو...پایله وګڼي. په دې کې شک نه شته، چې انسان د رواني (روحي) ځانګړتیاوو لرونکی دی، خو دا روحي ځانګړنې د تاریخ په اوږدو کې په مختلفو شکلونو ښکاره شوي دي، نو نه شو کولای چې دومره زیات، مسلسل او ډول ـ ډول اوښتونونه د څو ثابتو روحي ځانګړتیاوو په مرسته توضیح کړو. ټولنه د انسان له مغز څخه پیچلی نسج دی، ځکه د وګړو ټولګه ده، چې هر یو یې خپله شعور لرونکي موجودات دي. دا نسج د تکامل او اوښتون په بهیر کې دی، نو هغه (ټولنه) باید په خپله د ټولنې د تکامل د ځانګړو قوانینو سره وپېژنو. تر هغو پوري چې موږ انساني ټولنه له پیدایښت څخه تر نن ورځې پوري، د وهم او فرضیې پر ځای، د علمي فاکټونو پر اساس ونه څېړو؛ شونې نه ده، چې د مادي او مانوي اوښتون قوانین او ددې دوو اوښتونونو تړاوونه له یو بل سره ومومو.

مارکس او لنين لومړني پوهان دي، چې دې حيرانونکي دندې ته رامخته شوي دي، خو هغوی په زماني او مکاني لحاظ محدود ول او نه يې شوای کولای، چې په دې اړه ټول بحثونه روښانه کړي.

مارکسيستي ټولنپوهنې په دې وروستيو يونيم سل کالو کې پراختيا موندلې، سلګونه کتابونه پرې ليکل شوي او په سوسياليستي ټولنو کې د چارو زرګونه پوهان موجود دي. دا چې ټولنيز نسج ډير پيچلی دی، نو د هغو کسانو ته چي پر ټولنيزو مقولاتو باندې دوکې ورکولو او د سفسطوي موډلونو په وړاندې کولو کي برلاسي دي؛ د خلګو تېر ايستل هم آسانه کار دی. امپرياليزم په وروستيو وختونو کې کوښښ کوي، چې د مارکسيستي تورو او اصطلاحاتو د کارولو سره، غولونکي مکتبونه رامنځته کړي، چې ګواکي هغوی د مارکس او انګلس تکميلونکي دي، خو په واقعيت کې يې موخه ددې مکتب انقلابي ماهيت له منځه وړل دي. **ددې برعکس، تاريخي ماترياليزم ددې سره لېوالتيا لري، چې ټولنيز قوانين کشف کړي او انقلابي طبقات په دې شناخت (معرفت) باندې سمبال کړي، تر څو هغوی د تاريخ په خپل سري حرکت باندې غلبه وکړي او انقلابي فن ترلاسه کړي او د نوې ټولنې بنسټ کنبېږدي.** د تاريخي ماترياليزم سره سم، د بشري ټولنې سيسټم له دوو عمده او بنسټيزو برخو څخه رامنځته شوی دی:

۱.د ټولنې مادي هستي

۲.د ټولنې شعور

د ټولنې مادي هستي د هغه ټولنې د اقتصادي جوړښت او له توليدي ځواکونو څخه تشکيل شوي دي.

مولده ځواکونه د توليدونکي انسان د کار وسايلو (ماشينونه او د توليد وسايل) او د توليد له مناسباتو يانې مالکيت له مناسباتو څخه عبارت دي، يانې څوک د توليدي وسايلو يا

ماشینونو خاوندان دي او د ټولنې د افرادو ترمنځ د تولید په جریان کې څه ډول اړیکې شته؛ د استثمار او ځیبناک اړیکه ده، یا د همکارۍ او مرستې؟

د ټولنې مانوي ژوند د ټولنې د شعور ټولي برخي په ځان کې رانغاړي، چې د ټولنې د مخبنا (روبنا) برخه ده، یانې د ټولنې د شعور هغه برخه چې د ټولنې د مادي بنسټ په بدلون سره (چې زیربنا نومیږي) بدلون کوي. نو باید پام مو وي، چې (ټولنیز شعور) یا د (مانوي ژوند) مفهوم د (روبنا) له مفهوم څخه چې یوازي د ټولنیز شعور ځیني برخې په ځان کې رانغاړي (لکه فلسفه، مذهب، حقوق، سیاست، اخلاق) پراخ دی.

په دې ترتیب سره نو نه شو کولای، چې علم روبنا وشمېرو، سره له دې چې د ټولنیز شعور له ډولونو څخه دی، خو لکه څرنګه مو چې وویل زموږ په عصر کې د ټولنې زیربنایې جوړښت ته داخل شوی دی. یا نه شو کولای، چې ژبه او فرهنګ په روبنا کې شامل کړو، څرنګه چې ځیني خلګ دا تېروتني کوي.

نو د ټولنې روبنا یانې هغه روحیات، افکار او عقاید، چې طبقاتي جنبه لري. د زیربنا د بدلون سره یانې د ټولنیزې هستې، د وسایلو د اوښتون، د ماشینونو د اوښتون، د تولید او د مالکیت د مناسباتو د اوښتون او په لنډ ډول د ټولني د اقتصادي ژوند د بدلون سره؛ روبنا هم بدلون کوي: د ټولنې په روحیاتو، افکارو، عقایدو او نظریاتو کې بدلون راځي. اقتصادي عامل د تاریخ د لوري په بدلون کې ټاکونکی رول لري، خو مارکسیزم یوازي د روبنا په بدلون کې د زیربنا اغیزې ته متوجه نه دی. که چیري مارکسیزم یوازي د روبنا په بدلون کې د زیربنا رول ته متوجه وای؛ نو له لویي تېروتني سره مخ کیدی. د مارکسیزم دوښمنان دا علمي مکتب په دې تورنوي او وایي، چې مارکسیزم د اقتصادي عواملو رول د تاریخ په تګلوري کې مطلق کړی دی او هر څه غواړي، چې د اقتصادي عواملو له مخې توضیح کړي. دا غلط تور د غرض یا د مارکسیزم څخه د ناسمي اخیستني پایله ده.

د مارکسیستي لیدلوري له اړخه، د ټولنې روبنا، یانې مذهب، حقوق، سیاست، فلسفه، رواجونه او آداب، ټولنیز روحیات او نور هم په خپل وار سره په زیربنا باندې اغیزه

اچونکي دي او د هغه حرکت چټک یا کراروي. نو روبنا او زیر بنا په یو بل باندې تاثیر اچونکي دي، خو ټاکونکی رول د زیربنا دی.

له پخوا څخه، د ټولنې روبنا په خپله یو خپلواکه حرکت هم لري، ځکه د افکارو، عقایدو، روحیاتو، آدابو او رواجونو پخواني جوړښتونه، خپله په نوي عقایدو، رواجونو، روحیاتو او آدابو بدلیږي، پرته له دې چې د ټولنې په زیربنا کې کوم مهم بدلونونه رامنځته شوي وي.

که چیرې موږ پر یو بل باندي، د زیربنا او روبنا پیچلي اغیزه او دا د روبنا نسبتاً خپلواکه بدلون په ښه شان سره درک کړو؛ نو د مارکسیزم ټولنیزه فلسفه مو زده کړې ده او د اکانومیزم یا د اقتصادي عامل د مطلق کولو سره نه یو مخ شوي؛ که مو نه وي زده کړي، نو د مارکسیزم د ټولنیزي فلسفې مهم ټکي هم دلته دي.

البته د زیربنا او د روبنا له عواملو څخه ماسېوا، نور عوامل د ټولنې په تکامل کې هم اغیزناک دي، لکه: جغرافیوي چاپیریال، د افرادو او اتلانو رول د تاریخ په اوښتون کې، یا په یو ټاکلي وخت کي، د یوه ډله خلکو روحي ځانګړتیاوي او نور...

یوه غلطه تیوري شته، چي د (عواملو تیوري) یا د فاکټورونو تیوري ورته وایي او د تاریخ په اوښتون کې د بنسټیز عامل ټاکنه اړینه نه بولي؛ ټول عوامل په یو ډول نه یو ډول اړین دي او باید هغه ټول په نظر کې ونیسو.

مارکسیزم د مختلفو عواملو د اغیزې څخه منکر نه دی، خو دې پایلي ته رسېدلی دی، چې دا عامل یوازي د ټولنې د حرکت په کراروالو او چټکولو او د پیښو په ښکاره کیدو کې اغېزمن دی. د ټولني د تاریخ بنسټیزه محتوا، د ټولني اقتصادي ژوند او روبنا، چې له هغه څخه رامنځته کیږي؛ ټاکي. ددې محتوا اوښتون، یوازي او یوازي ټولنیز او عیني عامل دی او طبیعي او بیولوژیکي عامل نه دی او ذهني عامل (لکه د افکارو،او د قهرمانانو رول) هم نه دی. د ټولنې د مادي ژوند اوښتون (مولده ځواکونه او تولیدي مناسبات) د ټولنې بنسټیزه انګیزه ده. له همدې اړخه، مارکسیزم وایي: د ټولنې مادي هستي ده، چې د ټولنې مانوي

ژوند ټاکي، نه برعکس. څرنگه چې مانوي ژوند په خپل وار هم په مادي هستۍ، یانې په اقتصادي ژوند او هغه ټولنیزي ځانگړتیاوې، چې له مخې یې رامنځته شوي دي؛ اغیزه پرې لري.

ددې لپاره چې مولده ځواک پرته له کوم خنډ څخه په آزادانه ډول وده وکړي، باید تولیدي مناسبات (یانې د مالکیت مناسبات یا د ټولنې د افرادو ترمنځ اقتصادي مناسبات) په داسې ډول وي، چې دې ودي ته زمینه برابره کړي. په دې حالت کې وایي، د مولده ځواکونو او د تولیدي مناسباتو ترمنځ جوړجاړی شته.

خو داسي وخت رارسیږي، چې د مولده ځواکونو وده د موجوده تولیدي مناسباتو ترمنځ نه ځایېږي او دا د تولید مناسبات، یا د مالکیت دا شکل او دا اقتصادي مناسبات د ټولنې د وگړو ترمنځ، د مولده ځواکونو د ودي خنډ گرځي. له دې ځایه د مولده ځواکونو او د تولید د مناسباتو ترمنځ شخړه پیلېږي. دا دوران، د ټولنیز انقلاب دوران دی، یانې ټولنه مجبوره ده، چې خپل زوړ سازمان، مقررات او نظم بدل کړي، نوی سازمان، مقررات او نظامونه ومني او داسي وضیعت رامنځته کړي، چې د مولده ځواکونو له ودي سره موافق وي. ټولنه مجبوره ده، چې د مالکیت زوړ شکل واړوي او د مالکیت نوی شکل یې ځای ناستی شي. په همدې سبب، د غلامۍ مالکیت خپل ځای د فیوډالانو مالکیت ته پریښود. د فیوډالانو مالکیت خپل ځای پانگوالانو ته وسپاره. د پانگوالۍ د زوال سره د خصوصي مالکیت دوران اصولاً پای ته رسیږي، ځکه تولید زموږ په دوران کې په ډېري چټکۍ سره د ټولنیز کېدو خواته روان دی او دا د تولید ټولنیز کېدل د پانگوالانو په خصوصي شتمنۍ کې نه ځایېږي؛ نو باید ټولنیز یا سوسیالیستي مالکیت رامنځته شي او مولده ځواکونه پرته له کوم خنډ څخه وده وکړي.

دا بهیر د مولده ځواکونو او د تولیدي مناسباتو ترمنځ د اړین جوړجاړي د قانون په نامه یادیږي. نن ورځ ځینې پانگوال ټولنپوهان هم، که په نیمگړي او نه څېړل شوي ډول هم

وي؛ د توليدي مناسباتو او د مولده ځواکونو ترمنځ د اړين والي د قانون په سم والي باندې اعتراف کوي.

مارکسيزم ددې قانون پر اساس، د ټولنيز انقلاب خامخاوالی ثابتوي.

نو انقلاب د ټولنې د تکامل حتمي پديده ده او د يو چا غوښتنه يا د اخلالونکي روحيې پايله نه ده، په هغه ډول چې د انقلاب ضد ډلي غواړي ويې ښيي.

بايد پام مو وي، چې د توليدي مناسباتو او د مولده ځواکونو نه جوړجاړی، يوازي او يوازي، د انقلاب لپاره زمينه برابروي او ددې لپاره چې انقلاب په واقعيت کې تحقق ومومي ددې سربېره، نور شرايط هم اړين دي، چې وروسته به يې توضيح کړو.

ټولنيز انقلاب يانې د حاکمې ځېښناکګري طبقې څخه د واک ليږد، خواريکښي طبقې ته، چې غواړي د ټولنې په ګټه نوي مقررات رامنځته کړي. کولای شو په دې ډول، د ټولنې طبقات او اقشار په ارتجاعي او محافظه کارو (د انقلاب ضد) او په بدلون غوښتونکو (انقلابيونو) ووېشو. د ټولنيز انقلاب مانا د مارکسيزم ـ لنينيزم د علم له لوري، ددې واک له انتقال څخه بل څه نه دی، خو انقلاب هم د واقع کيدلو او د تحقق موندلو له نظره پر دوه ډوله دی: سوله ائيز او جګړه ائيز.

د جګړه ائيز انقلاب عمده شکلونه له وسله وال پاڅون او انقلابي جګړې څخه عبارت دي.

سوله ائيز انقلاب په عمده ډول د ټولني د ډېرکيو د رايو په لاسته راوړلو او په قانوني ډول د حاکم مرتجع (شاتګپال) ځواک په آرامی سره له منځه وړل دي. تجربو ښودلې ده، چې که چيرې د حاکمه ځواک لاسته راوړل په قانوني ډول په ځانګړو شرايطو کې شونې وي؛ ددې ځواک ساتنه د بورژوازی د قانون جوړولو په تنګ چوګاټ کې ناشونی دی. په دواړو حالاتو کې انقلاب په ټولنه کي يو کيفي بدلون دی، چې د خلګو د ارادې په تپلو او د قدرت په اخيستلو سره ترسره کيږي، ځکه پرته د ځواک د داسې اخيستلو څخه (په هر

ډول چې وي، قانوني او یا په غیر قانوني) د امتیاز خاوندان په خپله له دې امتیازاتو څخه لاس اخستونکي نه دي.

د تولیدي ځواکونو او د تولیدي مناسباتو د نه جوړجاړي د شرط سربېره، د انقلاب د بریا لپاره عیني او ذهني شرایط هم مهم دي. همدا ټکی دی، چې لنین په خپل یو ډله آثارو کې لیکلي دي:

«د انقلاب عیني شرط، د انقلابي وضیعت له شتون څخه عبارت دی. انقلابي وضیعت هغه وضیعت دی، چې حاکم سیستم د بحران سره مخ شوی وي او نه شي کولای په پخواني ډول حکومت وکړي، تر لاس لاندې خلک یې له بې وزلۍ او محرومیت سره مخ وي او پر هغوی باندي نور په پخوانیو تګلارو حکومت ونه شي کړای، د خلکو فعالیت په چټکتیا سره وده وکړي. یا په بل عبارت، دولت د حکومت کولو توان له لاسه ورکړي او خلک هم د مبارزې لپاره چمتو وي. خو ذهني شرط، د انقلابي طبقې د مخکښ ګوند شتون دی. هغه ګوند چې وکولای شي، خلک په پراخه کچه له ځان سره ملګري کړي. زموږ په دوران کې ذهني شرط د کارګرې طبقې د نوي ډول ګوند شتون دی، چې وکولای شي ټولې خواریکښې طبقې له کلیو څخه نیولې تر ښاره پورې له ځان سره ولري او په پوره بریالیتوب سره انقلاب ترسره کړای شي.»

لنین لیکي، چې د ذهني عامل له شتون، یانې نفوذ لرونکی انقلابي ګوند او انقلابي وضیعت پرته، انقلاب نه بریالی کیږي. ښې او چپ اپرچونیستان د ټولنیز انقلاب د تحلیل په مسئله کې له دوو اړخونو انحراف لټوي. ښي اپرچونیستان د ټولنیز انقلاب حتمیت ردوي او دا دعوه کوي، چې د تدریجي رفورم له لارې کولای شو موخي ته ورسېږو او د رفورمونو تراکم به په خپله بنیادي اوښتون رامنځته کړي.

د اپرچونیزم له مهمو شکلونو څخه چې ورځ تر بلې یې ناسم والی ثابتیږي، داسې نظریات چې په مارکسیزم ـ لنینیزم پورې تړلي وي، هم میدان ته راوځي، خو په عمل کې مائویستان او د هغوی پلویان دي، چې لنیني تیوري او د عیني او ذهني شرایطو شتون او د پټې او

ښکاره مبارزې تېرل، مطالباتي او یا سیاسي انقلابي نظریات یا په څرګند ډول، یا په غیر مستقیم ډول ردوي او یوازې بېړنۍ وسله وال ګام د ورځې د دود له مخې ترسره کوي. په هغه هیوادونو کې چې د ټولنې د کوچنۍ بورژوازۍ ترکیب پیاوړی وي، د ښې او چپ اپرچونیزم نظریات وده کولای شي. نو کارګره طبقه او ګوند یې باید په ټول توان سره د مارکسیزم ـ لنینیزم د پاک ساتلو او د انقلاب د لنیني تیورۍ څخه په دفاع کې مبارزه وکړي.

زموږ د هیواد ترخو او په وینو لړلو تجربو، له سازمان، خلکو او انقلابي شرایطو پرته د انقلابي وګړو د خپلسرو سرښندونکو ګامونو اخیستلو پایلي راته ښودلي دي. ددې تېروتنو تر ټولو لږ زیان دا وو، چې د له منځه تګ تر شا (د لنین په اصطلاح) څو (خسیسانو)، زموږ د ټولنې یو ډله خپل مبارز بچیان چې کولای یې شول، د سم تګلوري په درلودلو سره د مهمو اغیزو سرچینه شي، د ساواکي شاه د جلادانو په لاس یې له لاسه ورکړل.

د ټولنې طبقات او دولت

ټولنه له داسي پوړکیو څخه جوړه شوي ده، چې د هغوی رول د ټولنې په اقتصاد کې او د هغوی عمل د ټولنیز کار په ویش کې مساوي نه دی. کولای شو طبقات په درې ډلو وویشو:

۱. **استثمارګر طبقات**، چې د تولید وسایل په واک کې لري، خو په خپله د تولید په بهیر کې ګډون نه لري. د بېلګي په ډول، زموږ په ټولنه کې، د پانګوالو ډول ـ ډول پوړکي، ټول د صنایعو مالکان، لوی سوداګر، بانکداران، لوی ځمکه وال او نور له ځېښاکګري طبقې څخه دي.

۲. **استثمار شوي طبقات**، چې د تولید وسایل په خپل واک کې نه لري، خو په خپله د تولید په بهیر کې ګډون لري، یانې د تولیدي ځواک له ډلې څخه دي. د بېلګي په ډول،

زموږ په ټولنه کې صنعتي او غیر صنعتي کارگران او کرنیز کارگران د استثمار شویو طبقاتو څخه دي.

۳. **متوسط طبقات (کوچني بورژوا)** چې هم د تولید د وسایلو مالکین دي او هم د تولید په بهیر کې گډون لري. د بیلگي په ډول، د ښارنو کسبگر، متوسط بزگران او د کلیو تش لاسي، د کارکونکو منځني اقشار، روښانفکران او نور، چې په دې طبقې پورې اړه لري.

د بشر په ټول لیکل شوي تاریخ کې، د استثمارگرو، لکه مولایانو (خواجه گانو)، اربابانو، پانگه والو له یو طرف څخه او د خواریکښو لکه غلامانو، کارگرانو او مزدورانو له بل طرف او منځگړې ډلي، چې ددوی وضعیت دوی کومې ډلې ته نږدې کول؛ ترمنځ طبقاتي مبارزه روانه وه. طبقاتي مبارزه د طبقاتي ټولنو د بدلونونو خوځښت ورکونکي دي، چې په پای کې بریا د پرولتاریا سره ده او د بې طبقې ټولنې د رامنځته کیدو سبب گرځي. روښانفکران هغه پوړکی دی، چې په هغه کې د ټولنې د هرې طبقې افراد موجود وي، هم په استثمارگرو او خواریکښو کې گډون کولای شي، هم په پانگوالو کې. دوی له د فکري کار سره سر و کار لري، لکه ډاکټران، هنرمندان، مدافع وکیلان، انجینران، معلمان، زده کړیالان او نور... ځینې روښانفکران نیمه طبقه یا طبقې ته ورته شمیري. کارکونکي هم بېل قشر دی، چې له مختلفو عناصرو څخه تشکیل شوي دي او ترمنځ یې مشترکه وجه په دولتي او غیر دولتي سیستمونو کې کار کول دي. کارکونکي ځینې روښانفکران گڼي. کارکونکي هم په دوو برخو ویشو بهرني او هیوادني.

په پانگوالي ټولنه کې، بې طبقې خلک هم شتون لري، چې لومپنان ورته وایو، لکه سوالگر، اوباشان او نور...

لنین د یوې ټولنې طبقاتي جوړښت ته ډیر اهمیت ورکوئ او سپارښتنه یې کوله، چې د شعارونو او سیاسي نظریاتو شاته ددې یا هغې طبقې ددې سوال (چې د کومې طبقې په گټه دي؟) پلټنه دي وشي.

دولت له هغه وخته رامنځته شوی، چې ټولنه په دوو مخالفو طبقو وویشل شول. د دولت موخه، د حاکمې طبقې په ګټه د ټولنې نظم او ثبات ساتل دي.

دولت په طبقاتو ولاړه ټولنه کې د استثمارګرې طبقې استازی دی. په دا ډول ټولنه کې چې دولت هر ډول شکل ولري، په خپل ماهيت کې ددې طبقې ديکتاتوري ده. د بيلګې په ډول، په پانګوالي ټولنه کې، دولت د پانګوالو ديکتاتوري ده، یانې د اقليت ديکتاتوري پر اکثريت باندې ده. په سوسياليستي ټولنه کې دولت په خپل ماهيت کې د پرولتاريا ديکتاتوري ده، یانې د ډيرکيو (اکثريت) ديکتاتوري پر لږکيو (اقليت) باندې ده.د پرولتاريا د ديکتاتوري له علمي ګړنې (اصطلاح) څخه بورژوا مبليغين دا ډول ناوړه ګټه اخلي، چې ګويا کمونيستان د آزادۍ مخالف او د ديکتاتورۍ پلويان دي. دا يو جنجالي توری دی، چې بايد پام ورته وشي.

سوسياليزم استثمارګره طبقه له منځه وړي، تر ټولو لومړی په ټولنه کې هغه طبقات پريږدي، چې ګټې يې له يو بل سره يو شان وي او بيا وروسته په پړاويز (تدريجي) ډول د بې طبقې ټولنې په لور ځي.

اقتصادي - ټولنيز فرماسيونونه

که چيرې د بشر تاريخ ته د توليدي ځواکونو، توليدي مناسباتو او د طبقاتي جوړښت له مخې نظر واچوو او وغواړو په همدې اساس يې ډلبندي کړو، کولای شو چې په هغه کې هغه پړاوونه مالوم کړو، چې ټولو هيوادونو او تقريباً ټولو ټولنو په پړاويز (تدريجي) او مسلسل ډول تېر کړي، چې اقتصادي-ټولنيز فرماسيونونه، نظامونه او يا اقتصادي-ټولنيزو ډلبنديو په نامه يادېږي.

دا مراحل يا پړاونه عبارت دي له: لومړنی کمون، د مريیتوب دوره، سرواڅ (فيوډاليزم)، پانګوالي او سوسياليزم.

دا پړاوونه په مختصر ډول داسي توضیح کوو.

۱. **لومړی کمون:** دا هغه دوران دی، چې هلته نه خصوصي مالکیت وو او نه د انسان په واسطه د انسان استثمار، ځکه چې بشر د تاریخ لومړني پړاوونه تیرول او د تولیدي ځواکونو وده په لومړني پړاو کې وه، چې د اضافي محصول، د خصوصي مالکیت او استثمار سرچینه شي. لومړی کمون، ورو ـ ورو د تعصب پر پړاو پای ته ورسیدی. د تعصب په پړاو کې د ویني او د خپلوۍ اړیکو ته زیات اهمیت ورکول کیدی. په دې لومړني نظام کې د ښځو ونډه زیاته وه. دا ټولنه د موروواکې ټولني په نامه یادیږي. وروسته بیا د سړو اهمیت زیات شو، چې دا ټولنه بیا د پلارواکي ټولنې په نامه یادیږي. د تعصب د نظام پاتې شونې اوس هم په قبایلو کې زیات دي.

۲. **مریيتوب:** ورو ـ ورو خصوصي مالکیت پراختیا مومي، جنگي بندیان او بېوزله پوروړي د غلامانو په شکل بدلیږي. ټولنه په شتمنو او مریانو ویشل کیږي، دا لومړني مخالف او نه پخلا کیدونکي طبقات دي. د غلامانو ټولې چاري او ځان په څښتن پورې تړلي و.

۳. **سرواژ یا فیوډالیزم (د خان – مزدورۍ واکمني):** د غلامانو پر خلاف بیا رعیت کولای شول، چې د خپل کار له محصول څخه څه د ځان لپاره وساتي او څه د مالکیت د گټي په نامه ارباب ته ورکړي. سره له دې چې ارباب د غلامانو د مالک په څیر د رعیت مالک نه وو، خو بیا هم رعیت د ارباب په اسارت کې دی. ارباب په قانوني ډول د رعیت د وژلو حق نه درلودی. ارباب له رعیت څخه جنسي او نغدي گټه اخیستل. په اروپا کې رعیت له ځمکې سره یو ځای خرڅیدل. په ایران کې په شرعي او عرفي لحاظ آزاد ول، خو عملاً له ځمکې سره تړلي وه. زموږ په ټولنه کې اوس هم د خان - مزدور رژیم پاتې شوني لیدل کیږي.

۴. **پانگوالي یا د کار مزدوري ټولنه:** د تولیدي ځواکونو د ودي سره، کرار - کرار کارځایونه او فابریکې رامنځته شوې. د کلي او ښار بېوزلانو خپل د مټ ځواک په

پانګوالانو خرڅوي او مزدورانو ته يې د هغه بدل ورکوي. پانګوالان د مزدورانو د کار ثمره ځانته اخلي.

په ايران کې، د اجناسو - پيسو د روابطو په پراختيا سره او د پخوانيو تګلارو، کارځايونو، د لاسي فابريکو [٤]شتون د توليدي ځواکونو د نه ودي او د انرژۍ د نوې سرچينې (د بخار د ماشين په څير) د پيدايښت او د پانګوالۍ د زياتوالي په نه تحقق (د شاهانو د چټل او لوټونکي استبداد په سبب د قانوني امنيت د حداقل نه شتون په خاطر)، پانګوالي په بومي ساحو کې رامنځته نه شول. په ايران کې پانګوالي په ۱۹مه او ۱۸ مه پيړۍ کې د استثمارګرانو له خوا د سوداګرۍ، پورونو او امتيازاتو له لارې لاره وکړل او په بې ترتيبه شکل يې وده وکړه او دا دی زموږ په ټولنه کې په مستبد نظام بدل شو.[٥]

۵. **سوسياليزم:** هغه وګړي، چې استثمار شوي دي؛ د کارګري طبقې د رهبرۍ سره، په پای کې د پانګوالانو حاکميت نسکوروي او ټولنيز مالکيت رامنځته کوي.

مارکس د يو بل فرماسيون (د آسيايي توليد ډول) په نامه يادونه هم کړې وه، چې د بزګري کمونونو، د ځمکو پراخه دولتي مالکيت او د پاچا د خدايۍ او د استبداد لرونکی دی. بايد په ياد مو وي، چې ذکر شوي فرماسيونونه په ټولو هيوادونو کې يو ډول شکل نه لري. په هر هيواد کې زياتې ځانګړتياوې لري. د بيلګي په ډول، د ايران فيوډاليزم د اروپا له فيوډاليزم سره ورته نه دی. په ايراني فيوډاليزم کې ښار له کلي څخه زيات اهميت لري؛ ښار د فيوډالانو مرکز وي نه کلي. د پيسو -اجناسو پراخي اړيکي وي، غلامي د کورنۍ په شکل په پراخه اندازه شتون لري او نور...که چيرې يو څوک وغواړي چې دا ټول شکلونه يو شان په نظر کې ونيسي، نو له مشکلاتو سره مخ کيږي. بايد ددې فرماسينونو ځانګړتياوې په ياد

---

[٥] - زموږ په ګران هيواد افغانستان کي هم د ورته عواملو او وروسته پاته توب له کبله د پانګوالۍ مناسباتو وده نه وکړل او اوس –اوس، چي د امپرياليزم او لويو انحصاراتو دوران دی؛ په ځانته جلا هيوادونو کي د صنعتي پانګوالۍ وده بېخي ناشونې ده، ځکه خو زموږ هيواد بايد خپله لار، د پانګوالۍ د دورې په نفي کولو سره، د خلقي ډموکراسۍ له لاري سوسياليزم ته وباسي.

ولرو، که نه ددې ځانګړتياوو قالبي کول ددې امکان لري، چې د مشخص وضعيت د مشخص تحليل ځای ونيسي او موږ بې لارې کړي.

د بورژوا او خرده بورژوازۍ د نظر خاوندان د مارکس د فرماسيونونو له تيورۍ څخه ډير په عذاب دي، ځکه ددې تيوري په بهر ايستلو سره به يو لړ لارښونکي قوانين د تاريخي فاکټونو د ګنګس کونکي هرج و مرج له داخل څخه راووځي، دا تاريخ به د درک وړ کړي او د هغه د حرکت لوری به راوښيي او د پانګوالانو د خصوصي مالکيت پرځای به د نوي ټولنيز نظام د حاکميت حتميت ثابت کړي. ځيني خلګ داسي هڅي کوي، تر څو د مختلفو الګوګانو په ښودلو سره د سفسطه ډوله نظرونو په ورګډولو سره د فرماسيونونو تيوري ناسمه وښيي. بورژوا تيوريسنان لکه ماکس وبر، ټوين بي، لوی ستروس، رستو، آرن بل او نورو په خپله برخه کې کوښښ کړی، چې په يو نه يو ډول تاريخ د پانګوال نظام د ساتونکو په خوښه توضيح کړي. زموږ په دوران کې د مروجه سفسطو څخه يو هم د مارکس د ځينو تذکراتو څخه ناسمه ګټه اخيستنه ده، چې د فرماسيونو د تيورۍ د سست کولو لپاره کاريږي، لکه: د مارکس د پرديتوب تيوري[٦] له حده زيات غټول او په ځانته خپلواک سيستم يې بدلول. يا د آسيايي توليد په اړه، د مارکس په ځينو څرګندونو پسې نښتل او د هغو په اړه د خپل زړه او خپل د خوښي تعريفات، ډولونه او تشريحات را ايستل. دا ټول تلاښونه تخريبي او په پای کې بېځايه او عبث دي.

د فرماسيونونو تيوري؛ د محاسبې او د هرې ټولنې د تاريخي ځانګړتياوو په نظر کې نيولو سره - د تاريخ په ځنګل کې د ورکو شويو د بيا موندلو لپاره ښه وسيله ده، ځکه په هغه کې پيښې، وګړي، باورونه او تمدنونه ډير زيات او بيلابيل دي. د ليدونکي لپاره به شايد داسي وښکاري، چې د يوې خورې - ورې او بې پايه لوبې سره مخ دی، په داسې حال کې چې داسې نه ده.

---

[٦]- پرديتوب هغه حالت ته وايي، چې د انسان اراده د دولت په شکل، د انسان خيال د مذهب په شکل، د انسان کار د اجناسو په شکل، د انسان رفتار او کردار د آدابو او رسومو په شکل، له انسان څخه جلا په انسان باندې مسلط وي.

باید پام مو وي، چې په تاریخ کې همدا د عواملو زیاتوالی، د تاریخ سفسطو ته چې د عمده او ټاکونکو عواملو پر ځای غیر عمده او لږ ټاکونکي عوامل د هغو ځای ناستي کوي. د بېلګې په ډول، فرویډیزم د جنسي غرایزو د عامل په مطلق کولو سره وایي، چې د انسان کړنې د همدې غریزې څخه سرچینه اخلي او فروید غواړي، چې دا عامل د تاریخ د ټولو پیاوړي توضیح کونکي عامل باندې واړوي.

د مارکسیستي اقتصاد اړوند څو ټکي

لکه څرنګه چې مخکې مو وویل، د مارکسیزم ـ لنینیزم له دریو برخو څخه یو یې اقتصاد دی. مارکس خپله د اقتصاد تیوري په خپل نوماند کتاب کپیټال کې توضیح کړې ده. دا کتاب د پانګوالي ټولنې تحلیل دی. لنین په خپل کتاب (امپریالیزم د پانګوالۍ وروستی پړاو) کې د مارکس تحلیل تعقیب کړی دی. مارکس، انګلس او لنین د اقتصادي او ټولنیز اړخ څخه، د سوسیالیستي ټولنې د جوړښت لومړني اصول روښانه کړي دي. ګټوره به دا وي، چې دلته د مارکس، انګلس او لنین د اقتصادي تیورۍ سره په لنډ ډول او د هغې ډلې څخه یوازې د پانګوالۍ او سوسیالیزم له تشریح سره آشنا شو.

پانګوالي: د پانګوالو په واسطه د کارګرو د کار او د هغوی له مزدورۍ څخه په ګټې اخیستنې پر ځېښاک ولاړ نظام دی. ځېښاک یانې دا چې پانګوال هغه اضافه ارزښت، چې کارګر د خپل کار په واسطه رامنځته کړی وي؛ په خپله ولکه کې راولي.

اضافي ارزښت، د هغه ارزښت څخه عبارت دی، چې کارګر یې د خپل کاري ځواک په واسطه رامنځته کوي. اضافي ارزښت دې ته وایي، چې کارګر د خپل کاري ځواک د خرڅولو په مقابل کې مزدوري ترلاسه کوي. د بېلګې په ډول، (ساده مثال دی، خو په ژوند کې په مراتبو پیچلتیاوي را منځته کړي دي) که فرض کړو، کارګر په ورځ کې اته ساعته کار کوي او په دې موده کې ۱۰۰ ریاله ارزښت رامنځته کوي. پانګوال دا سل ریاله کارګر

ته نه ورکوي، بلکې ۵۰ رياله، چې د څلور ساعتونو د کار له ارزښت سره برابر دی (یانې ددې پیسو په واسطه کارګر خپله د کار انرژي بیرته تازه کړي) ورکوي او ۵۰ نور رياله، چې اضافي ارزښت نومیږي؛ له ځان څخه سپموي. د اضافي ارزښت له تراکم او زياتوالي څخه سرمايه رامنځته کيږي. پانګوال د سرمايې په مرسته توليد او نوی ټولنيز توليد په لاسو کې نيسي. د پانګوال ګټه، سوداګري، د بانک ګټه او نور ټول د اضافي ارزښت مختلف شکلونه دي، څرنګه چې د شتمنۍ د رامنځته کولو ځواک يوازي د کارګر توليدي کار دی او نور ټول په همدې رامنځته کړي ارزښت معامله کوي.

البته کوم ارزښت، چې توليدي کار رامنځته کوي؛ د اجناسو په شکل بازار ته راځي، یانې له اجناسو او يا پيسو سره د تبادلې وړ دي. ددې اجناسو ارزښت د عرضې (یانې په بازار کې د اجناسو د کچې) او تقاضا (یانې د مشتريانو غوښتنه په بازار کې) پورې تړلی دی. هر څومره چې عرضه زياتيږي؛ هماغومره تقاضا او د اجناسو ارزښت ورسره کميږي. ولې دا ارزښت په هر صورت د هماغه اجناسو د ارزښت په چوکاټ کې دی، چې د کارګرانو د هغه ټولنيز توليدي کار د توليد لپاره کارول شوی. پانګوالان ډول - ډول دي (د فابريکو مالکين، بانک خاوند، سوداګر او نور...) ددې ټولنيز توليدي کار عامل کارګران دي، د هغه حشرې په څير چې لويې ونې پورې نښتي وي او ونې د حياتي شيرې په څښلو سره لويږي.

پانګوالي په خپل عمر کې له دوو پړاوونو څخه تيره شوې ده:

۱. **مخکې له انحصاري پانګوالۍ څخه پانګوالي**، چې په آزاد رقابت ولاړه وه. د همدې آزاد رقابت په سبب وو، چې پانګوالانو په دې دور کې متوسطه ګټه لاسته راوړل.

۲.**انحصاري پانګوالي**، چې په دې کې رقابت محدوديږي او په عمده ډول رقابت د انحصار د مالکانو يا مونوپولانو تر منځ پاتې وي.

انحصاري پانګوالان د يا امپرياليزم د حداکثر ګټې په لټه کې دي.

زموږ په دوران کې پانګوالۍ په مختلفو هیوادونو کې په مختلفو پړاونو کې تکامل کړی دی. ډیر وخت شوی، چې پانګوالي د انحصاري دولتي پانګوالۍ شکل ته ننوتې ده. په دې پړاو کې مونوپولان او دولت له یو بل سره یوځای شوي او یو بل ته یې لاس ورکړی. دولت د تولید لپاره په برنامه جوړونه او په سوداګرۍ کې مداخله کوي او د اقتصاد ځیني برخې د خپل نظر لاندې نیسي. په دې ډول سره، هر وخت چې شونې وي؛ له پانګوالو سره مرسته کوي.

په ایران کې د دولتي انحصاري پانګوالي او د ښي سوسیال دموکرات له تګلوري څخه د پانګوالانو او د شاهي کورنۍ په ګټه د ټولنې د وضعیت د ثابت ساتلو، د ټولنې د پرمختګ د مخنیوي او د ټولنیز انقلاب د مخنیوي لپاره ورڅخه ګټه اخیستل کیږي. د عمومي او خصوصي سکټورونو، د کارګرو اتحادیه، په اسهامو او ګټو کې د کارګرانو ګډون، د تعاونونو او بیمو (البته ددوی تبلیغات د واقعیت څخه له حده زیات لري دي) رامنځته کول ددې لپاره چې د استثمار عمر اوږد او د ایران کارګران بې حسه کړي؛ د واکمنۍ غولونکي سیاست دی.

د پانګوالۍ اصلي تضاد د تولید ټولنیز والی او د مالکیت د ډول د خصوصي والي څخه عبارت دی. دا تضاد یوازي په سوسیالیزم کې د تولید د وسایلو په ټولنیز کولو سره حل کیږي. ددې تضاد د ښکاره بیلګو څخه یو هم په پانګوالۍ کې، د تولید ګډوډي (بې نظمي) ده. تولید د مختلفو پانګوالو موسساتو له خوا، چې د یو بل سره د ګټو د لاسته راوړلو لپاره په سیالۍ کې دي رامنځته کیږي، نو کله هم اضافه تولید کیږي، چې د بحرانونو او نورو کړاوونو د جوړېدلو سبب ګرځي.

دولتي انحصاري پانگوالي غواړي، چې ددې ګډوډۍ مخنيوی وکړي، خو ددوی ګامونه يې بيا هم بنسټيزه چاره نه شي کولای صرف د درد آرامونکي درملو رول لوبوي.[۷]

د دولتي پانګوالۍ يو اقدام، چې هغه يې په درواغو (نوې پانګوالي) او (خلقي پانګوالي) نوموليې ده، په داسې حال کې چې (نه نوې ده او نه خلقي ده) د اقتصاد شديد نظامي کول او د نظامي مصارفو لوړول دي، چې ټول د دولت له خوا تنظيميږي. پانګوالان دا لاره د تل لپاره د خپلو اجناسو د خرڅولو په غرض په واک کې لري. پانګوالي په نوي دوران کې برنامې جوړولو ته هم لاس اوږد کړی دی، تر څو تر شوني بريده د اقتصادي ګډوډۍ (هرج مرج) څخه مخنيوی وکړي او وکولای شي د سوسياليستي نړۍ پر وړاندې خپل سيالي او ځواک وساتي، خو پانګوالي په جامع برنامه جوړونه باندې نه شي بريالی کېدلای.

ددې ګامونو د اخيستلو سره، د پانګوالۍ ډنډورچيان، ښې سوسيال دمکراسي او رويژيونيستان ادعا کوي، چې ګواکي نور پانګوالي نه شته، يا دا چې سوسياليزم او پانګوالي له يو بل سره نږدې شوي او د (کنورژانس) تيوري او (واحده صنعي ټولني تيورۍ) را مخته کوي. ټولې دا ډول ادعاوې سفسطې دي او موخه يې دا ده، چې د سوسياليزم او د پانګوالۍ د ژور او ماهيتي تضاد څخه منکر شي او يا پرده باندي وغوړوي. مارکسيستان بايد د پانګوالي د ايديولوګانو دا ډول نازکو تبليغاتو پر وړاندې پرانيستي سترګي ولري.

۷- په دې برخه کي د بورژوا اقتصاد پوه جان مينارد کينز نظريات د يادولو وړ دي. د هغه په باور د پانګوالۍ د بحرانونو پر مهال، بايد دولت خپل لګښتونه زيات او ماليات را کم کړي، تر څو اقتصاد خپل عادي حالت ته وګرځي او عادي حالت ته ګرځېدلو وروسته ددې برعکس. ددې ډول لګښتونو لپاره ښه انتخاب د وسلو صنايع دي. په واقعيت کي، د نړيوالي پانګوالۍ لخوا پر هيوادونو باندي د جګړو تپلو، جګړو جوړولو، نظامونو د نسکورولو او وسلو د سياليو جوړولو تر شا، د انسانانو د وينو د تويولو او هيوادونو د ورانولو سره، د پانګوالي اقتصاد د پايښت کيسه ده. په دې اړه، ګران لوستونکي کولای سي، د يوګوسلاويا، افغانستان، عراق، ليبيا او نورو هيوادونو باندي د امريکايي او ناټويي امپرياليزم د حملو په اړه پلټنه وکړي.

د دولتي انحصاري پانګوالۍ پر مهال، استعماري سیاست په نوي شکل سره دوام پیدا کوي.

پانګوالي، په ځانګړي ډول په انحصاري دوران کې، هغه هیوادونه چې لږ وده یې کړې وي او یا وروسته پاتې وي؛ د اقتصادي، سیاسي او نظامي مداخلاتو له لارې تر خپل نفوذ لاندې راولي.

هغه هیوادونه چې د امپریالیستي هیوادونو د اسارت لاندې دي پر دوه ډوله دي:

یا مستعمره وي، یانې خپله ظاهري خپلواکي هم نه لري او حکومت په ښکاره ډول د امپریالیستانو په لاس کې وي (اوس مهال تر ټولو ورستۍ بیلګې یې په افریقا کې له منځه تللي).

یا نیمه مستعمره وي، یانې په بل پورې تړلي وي، چې هلته حکومت مستقیماً د امپریالیستانو په لاس کې نه وي، ظاهري خپلواکي وي، خو په واقعیت کې امپریالیستان د هغه هیواد پر ټولو چارو واکمن وي. البته نیمه مستعمره یا بل پورې تړلي هیوادونه خپلي ډلبندۍ لري او په نورو پورې تړلي هیوادونه د نن ورځې په شرایطو کې شونې ده؛ د سیاسي خپلواکۍ سربیره، د خپلې اقتصادي خپلواکۍ په لار کې هم په بریالیتوب سره مبارزه وکړي.

امپریالیستي مستعمراتي سیستم د دوهم نړیوال جنګ څخه وروسته په لویدلو پیل وکړ او زموږ په وخت کې، امپریالیستانو خپل د استعمار تګلاري په ډېر پټ او آرام ډول کاروي، چې نوی استعمار (نیوکلنیالیزم) هم ورته ویل کیږي او پر یادو هیوادونو باندې یې خپل اقتصادي برلاسیتوب ساتلی دی. په وروستیو کلونو کې، نوي استعمار خپلې پټې تګلارې رامنځته کړي او غواړي، چې د دریمې نړۍ

هیوادونه د خپلو اقتصادي سیاستونو عملي کونکي وګرځوي. د کارګرانو خوځښت، د خلکو له خوځښت سره د نوي او زاړه استعمار څخه د خلاصون لپاره یو ځای شوي. په واقعیت کې د نوي استعمار څخه خلاصون پرته د پانګې له خلاصون څخه شونی نه دی، ځکه پانګوالي په خپله زموږ په دوران کې ددې تړاو او رامنځته کونکې ده.

سوسیالیزم د پانګوالۍ د نسکورېدو او د پرولتاریا د دیکتاتورۍ د حاکمیت سره، د نوې - سوسیالیستي ټولنې د رامنځته کېدو ټولنیز شرایط رامنځته کېږي. د پانګوالي ټولنې خلاف، چې د فیوډالي ټولنې په بطن کې وده کوي؛ سوسیالیستي ټولنه په آګاهانه ډول، د کارګري طبقې د نوي ډول ګوند د رهبرۍ سره جوړېږي.

ځینې اپرچونیستان دعوه کوي، چې ګواکې د مخکښو انقلابي عناصرو او د خلکو اقدام، داسې مهال چې ټولنیز شرایط مساعد وي؛ د پانګوالۍ د جبهې ماتول او په انقلابي ډول د واک اخیستل، یو ناسمه چاره ده او باید سوسیالیزم پریښودل شي، چې خپله د پانګوالۍ د دوران له بطن څخه راووځي. دا تیوري د برنشتین لخوا (د مارکس د ژوند پر مهال) او د کایوتسکي لخوا (د لنین د ژوند پر مهال) وړاندي شوې ده، چې تر نن ورځې پورې تکرارېږي. ښکاره ده، چې که چیرې د روسیې د پرولتاریا له خوا د لنین په مشرۍ د ۱۹۱۷م کال انقلابي ګامونه نه وای اخیستل شوي؛ موږ به نن د بشري ټولنې د دومره لویو تغیراتو یا د تکامل د داسې روښانه وړانګو سره نه وای مخ شوي.

سوسیالیستي ټولنه له دوو مرحلو یا فازونو څخه تیرېږي.

۱-سوسیالیستي فاز: په دې فاز کې ټولنه (هر کس ته د استعداد پر اندازه او هر کس ته د کار په اندازه) پر بنسټ ولاړه وي. څرنګه چې استعداد او کار مختلف دي؛ هغه مزد چې وګړو ته ورکول کیږي؛ بیلابېل دي. په دې فاز کې لاتراوسه واقعي اقتصادي او ټولنیز عدالت نه وي حاکم شوی.

۲- کمونیستي فاز: ټولنه په دې فاز کې (هر کس د استعداد پر اندازه، هر کس ته د اړتیاوو په اندازه) پر بنسټ ولاړه وي. کمونیستي فاز هغه مهال رامنځته کېدلای شي، چې د مادي او مانوي نعمتونه تامین شي؛ د فکري او جسمي کار او د کلي او ښار ترمنځ توپیر له منځه ولاړ شي. د کمونیزم بریالیتوب هغه مهال شونی دی، چې ټولنه د عالي تکنیک، فرهنګ او ښو - انساني ټولنیزو روحیاتو ته رسېدلي وي.

امپریالیزم په خپل ټول توان سره کوښښ کوي، چې په خپلو دایمي ګواښونو سره سوسیالیستي هیوادونه زیاتو دفاعي مصارفو ته مجبور کړي، ترڅو د سوسیالیستي ټولنې او د سوسیالیستي دموکراسۍ د غوړېدو پر وړاندې خنډ شي، خو دوی به نن یا سبا د خپلو دې هڅو سره ماتې وخوري.

هغه ټولنې چې تراوسه یې لږ وده کړې ده؛ په هغو کې میراثي او فیوډالي نظامونه تراوسه حاکم دي او د امپریالیستي دولتونو مستقیم یا غیرمستقیم نفوذ باندي شته. سوسیالیستي انقلاب اړ کیږي، چې لومړی ملي دموکراتیکه دوره تېره کړي. دا پړاو، د تدارک او اوښتون پړاو دی. وروسته د ملي او دموکراتیکې دندې له ترسره کولو، یانې د سیاسي او اقتصادي خپلواکۍ او د واقعي ځمکنیو اصلاحاتو او د دولتي اقتصاد د سکټور له پراختیا، د خلکو د حاکمیت او د ټولنیز ژوند

ديموکراتيزه کولو او نورو دندو څخه، د سوسياليستي ټولنې د رامنځته کولو لپاره تر هر مهال زياته زمينه برابريږي.[۸]

ملي او ديموکراتيک پړاو بايد په دقت او زغم سره تېره شي او تر شونې بريده هڅه وشي، چې سوسياليستي عناصر د زور او امر له لارې نه، بلکې د سوسياليستي عناصرو د برترۍ او قربانۍ ښودلو په واسطه په خپله په غير سوسياليستي عناصرو غلبه وکړي. که چيرې ملي او دموکراتيک پړاو په زور او امر سره تطبيق شي؛ په ټولنيز نظم کې ستونزي پيدا کوي؛ داسي ستونزي چي په آسانۍ سره يې چاره شوني نه ده.

ملي او دموکراتيک پړاو هغه مهال کولای شي، د سوسياليزم د جوړښت پيلامه شي، چې د کارگري طبقې د گوند رهبري او خپله گوند په مارکسيزم ـ لينيزم باندې سمبال وي، که څه هم ددې پړاو د دندو ترسره کول د پانگوالۍ د مناسباتو له ودي سره مرسته وکړي.

سوسياليستي ټولنه د لومړي ځل لپاره د ځمکې پر يو شپږمه برخه باندي د ۱۹۱۷م کال د اکتوبر د لوی انقلاب سره را منځته شول. د اکتوبر د انقلاب بريا د ولاديمير ايليچ لنين او د بلشويک گوند د ځيرکي رهبرۍ پايله ده.

وروسته له دوهم نړيوال جنگ او د جاپان، آلمان او ايټاليې پر فاشيزم باندي د شوروي د ځواکونو د بريالیتوب سره، په يو لړ آسيايي او اروپايي هيوادونو کي د خلقي او دموکراتيکو انقلابونو ته شرايط برابر شول. په دې هيوادونو کې لومړی

---

۸ - د کتاب ليکوال، په هغه مهال کي د شوروي اتحاد په کمونست گوند کي، حاکم ښې ريژيونيزم څخه په اغيزمنتوب، ملي او دموکراتيکه مرحله د انقلاب لپاره لومړنۍ مرحله گڼي. په واقعيت کي د شلمي پېړۍ تاريخ د ملي دموکراتيکو انقلابونو او حکومتونو موډل ناکام او په نهايت کي بيا هم د بورژوازۍ واکمنۍ ته د لاري پرانيستونکي ثابت کړل او ويې ښودل، چي سوسياليزم ته د تللو لپاره يوازينۍ لار «خلقي ډموکراسي» ده.

دموکراتیک نظامونه او بیا سوسیالیستي نظامونه رامنځته شول او په دې ترتیب سره نړیوال سوسیالیستي سیستم رامنځته شو.

د سوسیالیستي هیوادنو اړیکې د پرولتاریایي انترناسیونالیزم، مرستي او همکارۍ پر بنسټ ولاړې دي.

په ورستیو کلونو کې، په ځانګړي ډول د چین د مشرانو د تګلاري له کبله، په نړیوال کارګري خوځښت کې اختلافات رامنځته شوي دي.

موږ په دې باور یو، چې هم له طبقاتي نظره او هم د انترناسونالیزم له اړخه، د شوروي اتحاد کمونیست او اکثره ورونه ګوندونه اساسي کرښې تعقیبوي، د کارګرانو او خواریکښو ګټې په پام کې نیسي او هم سولې ته چوپړ کوي. دا اساسي کرښې د دګماتیزم او د هغه افکارو د جامد کولو څخه نه دي، چې زموږ د عصر لپاره د انطباق وړ نه دي، بلکې د خلاق او علمي تفکر پر بنسټ دي. په عین حال کې دا کرښه د ریزیونیزم او د بې ځایه تجدید نظر، چې سم او د انطباق وړ وي او باید چې بدلون پکښې رانه شي؛ د انقلابي زده کړو له ماهیت سره اړه لري.[۹]

موږ په دې باور یو، چې د وخت او د پېښو عبرتناکو درسونو، د اصولي مبارزې، د ټولنیزو بحثونو په مرسته به شته اختلافات حل او د مارکسیزم ـ لنینیزم د اصولو پر بنسټ به پیاوړې اړیکي را منځته شي او هغه څوک چې په کارګري غورځنګ کې بې اتفاقي رامنځته کوي؛ هغوی چپ او ښې منحرفان به سره جلا شي او سالم

[۹]- زموږ په باور، د ستالین تر مړیني وروسته، د شوروي اتحاد په شلمه کنګره کي، د شوروي اتحاد په کمونست ګوند کي ښې ریژیونیستان واک ته ورسېدل او چین بیا د مائو تر مشرۍ لاندي د کیڼ ریژیونیزم پر خوا ولاړې. تر ستالین وروسته، د چین او شوروي اتحاد کمونست ګوندونو دواړو، غیر اصولي او غیرمارکسیستي –لنینستي کرښې تعقیبولې، چي پایله یې نړیوال سوسیالیستي غورځنګ ته د کلک ګوذار رسېدل وه.

ځواکونه به د سالم انقلابي پلاټفارم سره یو بل ته لاسونه ورکړي. دا کار د ناسیونالیستي افکارو د شتون، د نړیوالي پانګوالۍ د تحرکاتو او په چین او د نړۍ په نورو برخو کې د حاکمو کلکو خرده بورژوا روحیاتو شرایطو کې کیدای شي وخت ونیسي، خو وروستۍ پایله یې یانې د نړیوال کارګري خوځښت د وحدت بیا رامنځته کیدلو کې هیڅ شک نه شته.

د ګوند په اړه

په انقلاب او طبقاتي مبارزو او په نوي سوسیالیستي ټولنه کې د بریا لپاره د کارګرې طبقې نوی ډول ګوند اساسي او عمده وسله ده.

د کارګرې طبقې نوی ډول ګوند د کارګرې طبقې د مخکښو عناصرو او د هغو کسانو مرکز دی، چې دې ته حاضر دي، ددې طبقې د ارمانونو په لار کې مبارزه وکړي. دا ګوند د نړۍ لید، برنامې او اساسنامې پر اساس داوطلبانه یووالي څخه جوړېږي.

په هغه هیواد کې چې هلته بیلابېل خلک ژوند کوي، د کارګرې طبقې نوی ډول ګوند (نور کارګري سازمانونه هم باید ټولشموله وي) باید د ټولو خلکو واحد سازمان وي، تر څو د کارګرو مبارزه متحده کړي او هغوی د بریا پر لور یوسي. د رهبرۍ او سازماني اړخه ددې ګوند ملي ویشنه سمه نه ده.

ګوند له رهبرۍ، مرکزي هستې یا کادر او د ګوند ساده غړو څخه تشکیل شوی دی. په ګوند کې رهبري جمعي (ټوله ائیزه) ده، خو مسئولیت فردي دی. د رهبرۍ چاري د علمي تګلوري پر بنسټ تر سره کیږي او له څلورو برخو څخه تشکیل شوې ده:

۱. په یوې موضوع کې د لازمو فاکټونو (واقعیتونو، عواملو) راټولول او د هغوی دقیقه مطالعه

۲. د مارکسیزم ـ لنینیزم د علمي اسلوب پر اساس د فاکټونو تحلیل

۳. له دې تحلیل څخه د عملي شعارونو او لارښودنو را ایستل

۴.ددې شعارونو او لارښونو ترسره کول، د ترسره شویو کړنو بیا کتنه، د تېروتنو سمون او د سرو کرښو دقیق کول.

په یوه جمله کې، د گوند د رهبرۍ او د ټول گوند د فکر اسلوب نه باید ذهنیت پاله (سوبجکټویسټ) وي، بلکې باید د عیني واقعیتونو، دې ته په نه کتو، چې دا زموږ په خوښه دي که نه؟ پام وشي.

د گوند مرکزي هسته، چې د گوند سازماني فعالیت اداره کوي؛ د کادر یا فعالینو په نامه یادیږي. کادر د گوند د فعالو آگاه غړو څخه د انتخاباتو یا انتصاباتو له لارې ټاکل کیږي.

د گوند جوړښت د ډموکراتیک سنټریالیزم د اصل له مخې اداره کیږي.

سنتریالیزم یا مرکزیت د اکثریت څخه د اقلیت اطاعت ته ویل کیږي، له پورته ارگانونو څخه د ښکته ارگانونو اطاعت ته هم وایي او د گوندي لارښونو او اوامرو یو شان پلي کیدلو، انضباط او ډسپلین څخه هم عبارت دی.

په گوند کې فراکسیوني او ډله ائیزې چارې منع دي. د وحدت او یوې ارادې شتون د گوند د دوامداره ځواک د ساتنې لپاره اصلي شرط دی.

دموکراسي؛ یانې د گوند د رهبرۍ انتخابي والی، افرادو ته د رهبرۍ ځواب ویل، د انتقاد د آزادۍ شتون، له پریکړې کولو څخه وړاندي د مسایلو په اړه آزادانه بحث او مشوره اړینه ده، خو وروسته له پریکړې نیونې ټول باید د یو وجود په څېر شوې پریکړه ومني.

د مبارزې شرايطو ته په کتو سره، ددې سنتریالیزم او دموکراسۍ تناسب تغیر کوي، خو هیڅکله نه باید گوند ددې مهم تشکیلاتي اصل له دایرې بهر شي او ددې دوو قطبونو څخه یو مطلق کړي. د سنتریالیزم او دموکراسۍ ترمنځ تناسب باید په مشخص ډول حل شي.

د کارگري طبقې د نوي ډول گوند له مهمو اصولو څخه، خپلواکي او انترناسونالیزم دي. خپلواکي یانې گوند د ټولني د وضعیت څخه د خپل مشخص علمي تحلیل پر بنسټ، خپله ستراتیژي، تاکتیک، تگلاره او خپل شعارونه ټاکي او د هغې له مخې عمل کوي او د انترناسیونالیزم اصل، یانې دا چې د کارگري طبقې نوی ډول گوند د نړیوال کمونیستي انقلابي غورځنگ څخه ملاتړ او حمایت وکړي او ددې نړیوال غورځنگ په دننه کې د ټولو ځواکونو سره خپل د ورورولۍ ملاتړ وساتي.

په گوند کې، د سریت (پټولو) او علنیت دواړه اصلونه مراعات کیږي. د گوندي رهبرۍ ارگانونه د خپلو غړو، د خپلې او طبقې په مقابل کې په ټولنې پورې تړلې واقعیتونه وايي، خو په عین حال کې د بریالیتوب، د زیانونو د مخنیوي او د دوښمن د ناسمي گټې اخیستني د مخنیوي لپاره، د گوند او غړو د امنیت لپاره سریت او محرمیت مراعت کوي. د سریت او علنیت ترمنځ د تناسب ساتل هم له اړینو مسایلو څخه دي، چې باید په مشخص ډول د صالحو او مسئولو ارگانونو له خوا حل شي. گوند د داسې برنامو درلودونکی دی، چې په هغه کې لیرې او نږدې موخې توضیح او تشریح شوي وي.

گوند د اساسنامې درلودونکی دی، چې په هغه کې د گوندي ژوند مقررات او د گوند جوړښت توضیح شوي دي. د گوند مقررات د ټولو غړو لپاره یو شان دي او د هغه ترسره کول د ټولو غړو دنده ده. د گوندي مقرراتو د جدي اجراآتو پرته، گوند خپل تشکیلاتي انتظام، د مبارزې ځواک او خپله میړانه له لاسه ورکوي. باید پام مو وي، چې سازماني اصول اوښتونکي نه دي، په داسې حال کې چې د سازماني مقرارت او د کار ډول یې، چې

د اصولو د انطباق پایله ده؛ په مشخصو زماني او مکاني شرایطو باندې کولای شي د اړتیا په صورت کې بدلون وکړي.

گوندي مبارزه پر دوه ډوله ده:

۱.له گوند څخه بهر مبارزه

۲.د گوند په داخل کې مبارزه

۱. **له گوند څخه بهر مبارزه:** دا د کارگرې طبقې د دوښمنانو، د سوسیالیزم او دموکراسۍ د دوښمنانو او د هغوی د دایمي او موقتي متحدینو پر وړاندې د گوند اصلي مبارزه ده. ددې مبارزې موخه، هغو موخو ته رسېدل دي، چې د گوند په تگلاره کې راغلي دي.

دا مبارزه درې شکله لري:

ایډیولوژیکه یا تیوریکه مبارزه: د لیکلو او شفاهي تبلیغاتو له لارې د گوند د نړۍ لید په گټه او د دښمن نړۍ لید پر ضد مبارزه ده.

سیاسي مبارزه: سیاسي مبارزه د گوند د ورځنۍ مبارزې محتوا تشکیلوي. لکه په ټاکنو کې گډون، پارلماني مبارزې، لاریونونو ته لاس اچول، د خپل نظر د پر مخ وړلو لپاره کمپایني کړنې او پر خپلو سیاسي مخالفینو باندې د غلبې لپاره مبارزه.

اقتصادي او صنفي مبارزه: د مطالباتي مبارزاتو او د اقتصادي او صنفي حقوقو د تامین لپاره، د کارگرې طبقې او د هغې د متحدینو سمبالول او د سیاسي غوښتنو سره هغو ته تړاو ورکول.

مبارزه کېدای شي، چې په دوه ډوله تر سره شي:

لومړی، علني د قانون په چوکاټ کې

دوهم، مخفي او غیر قانوني

ګوند باید د علني کار شرایطو او د خپلو کارونو مخفي کولو ته، هر کله چې اړتیاو وي؛ چمتو اوسي.

مخفي مبارزه د ګوند امکانات محدودوي، نو د مخفي کار تر څنګ د علنیت لپاره مبارزه وکړي او خپل مخفي او علني کارونه سره وتړي. د مخفي کار په شرایطو کې ګوند مجبور دی، چې د خپل ژوند په شرایطو کې بدلونونه راوړي.

د ګوند څخه د باندې مبارزه موخو ته د رسېدو لپاره کولای شي، چې دوه شکله ځان ته غوره کړي:

سوله ائیز شکل، لکه ټاکني، اعتصابونه، لاریونونه او نور...

جګړه ائیز شکل، لکه وسله وال پاڅون او انقلابي جګړې

ګوند هڅه کوي، چې په سوله ائیز شکل خپلو موخو ته ورسیږي، خو حاکم طبقات جګړه ائیز تاکتیکونه کاروي او تاوتریخوالي ور باندي تپي.

ګوندي مبارزه، د ګوند د دوښمنانو پر وړاندې د اصولو په چوکاټ کې ترسره کیږي، چې ستراتیژي او تاکتیک ورته وایي.

۲.د ګوند په دننه کې، مبارزه د نړۍ لید د اصولو او د تشکیلاتي موازینو د ناقضینو، د ګوندي وحدت د پیاوړي کولو، د ګوند په سرو کرښو یا ارګانونو کي د افرادو د کیڼ او ښې انحرافاتو پر ضد ترسره کیږي. د ګوند دننه مبارزې بنسټیز تګلوری انتقاد دی او د هغه موخه د ګوند د وحدت او یووالي ژوروالی دی. د ګوند دننه مبارزه باید سالمه او نوښتګره وي او د تخریب، ذهنیت پالني او شخصي اغراضو څخه پاکه وي، که څه هم زیان اړونکې هم وي او د ګوند ټول ارګانیزم کمزوری کوي. د ګوند داخلي مبارزه نه باید د خارجي دوښمن پر وړاندې، د ګوند د جنګېدو توان کمزوری کړي. د ګوند دننه مبارزه

باید په داسې ډول ترسره شي، چې د سالم نظر د څرګندولو ابتکار او زړورتیا خاموشه نه کړي او ګوند اداري کېدو، بوروکراټ کیدو او کېش شخصیت پر لور بونه څي؛ دا ډول پدیده په ګوند کي د انحطاط او ګډوډۍ لامل ګرځي.

ستراتیژي او تاکتیک

د کارګرې طبقې د نوي ډول ګوند تاکتیک او ستراتیژي علمي ده، چې بنسټ یې ددې طبقې لویو تیوریسنانو مارکس، انګلس، لنین او نورو ایښی دی. ستراتیژي او تاکتیک د کارګرې طبقې د ګوند ټولنیزي - ملي آزادۍ او د سوسیالیزم او کمونیزم د بریالیتوب لپاره د رهبرۍ او مبارزې علم دی.

ستراتیژي د انقلاب د تکامل یو تاریخي دوران په بر کې نیسي. مثلاً انقلاب د دوو ستراتیژیکو پړاوونو درلودونکی دی. لومړی پړاو یې خلقي دموکراتیکه دوره ده. په دې دوره کې ستراتیژیکه موخه، سیاسي او اقتصادي خپلواکۍ ته رسیدل او د سیاسي او اقتصادي ژوند دموکراتیزه کول دي. دوهم پړاو، سوسیالیستي پړاو دی.په دې پړاو کې ستراتیژیکه موخه، د سوسیالیزم د مادي او تخنیکي بنسټونو جوړښت او د سوسیالیستي ټولنې رامنځته کول دي. ستراتیژیک شعارونه، یانې هغه شعارونه چې د ګوند غوښتنې په ټاکلي ستراتیژیک پړاو کې ټاکي.

مګر تاکتیک د یوې ستراتیژیک پړاو په دننه کې لنډ دورانونه دي او هم په ټاکلو شرایطو کې، د مبارزې مشخص شکلونه په ځان کې رانغاړي. تاکتیک د ستراتیژۍ د برخو څخه دی او د هغه تابع دی. تاکتیک باید په داسې شکل وټاکل شي او په داسې ډول سره عملي شي، چې وکولای شي ستراتیژیکي موخي ته موږ ورسوي. هغه شعارونه چې، په تاکتیکي پړاوونو کې مطرح کیږي، د تاکتیکي شعارونو په نامه یادیږي.

د انقلابي گوند د مبارزې د ستراتیژۍ او تاکتیک بنسټیز قواعد، د تجربې پر بنسټ ترلاسه شوي دي. د غورځنګ د عیني او ذهني شرایطو دقیقه مطالعه، د نړۍ او هیواد د حالاتو مشخص تاریخي تحلیل، د کیڼ او ښي رویزیونیزم او د کیڼ او ښي اپرچونیزم څخه ډډه کول؛ مطلوبو پایلو ته د تاکتیک او ستراتیژۍ د رسیدلو شرط دی.

د هغو ځواکونو یو ځای کول، چې وکړای شي په یوه ټاکلې موده کې د دوښمن پروړاندې سره یو ځای شي او هرڅومره چې زیات کیږي، د دوښمن یوازي کول، له ټولو مساعدو عواملو څخه سمه ګټه اخیستنه، د انقلاب د دایمي او موقتي ذېرمو څخه سمه ګټه اخیستنه، د یو عمل د ترسره کولو لپاره د سم وخت ټاکل، د مبارزې په بهیر کې د کار او اصلي ګروپ موندل، د ماموریتونو لپاره د وړو افرادو ټاکنه، په ډلو باندي د ستونزو ویشل او د د یو لړ قواعدو، ستراتیژیو او تاکتیکونو سره د هغو حل، چې موږ ته د تجربې له مخي لاسته راغلي او باید د مبارزې په بهیر کې مراعات شي؛ د ګوند اساسي دندي دي.

د ګوند سرې کرښې، یانې د ګوند لیرې او نږدې برنامې، یا په بل عبارت د ګوند شعارونو او موخو ته وایي.

په داسې حال کې چې زموږ په هیواد کې د شلمې پیړۍ په اوایلو کې (۱۹۰۶-۱۹۱۱) کې لوی پانګوالي انقلاب رامنځته شو، چې د مشروطیت انقلاب ورته وایي، خو د امپریالیزم او د هغو د لاسپوڅو په بدو او خنډ رامنځته کونکو اعمالو سره، تر اوسه پوري یې د یو پانګوالي د انقلاب دندي (لکه: سیاسي او اقتصادي خپلواکۍ، د ځمکي د مسئلې دموکراتیک حل، د ملي مسئلې حل، د سیاسي دموکراسۍ تامین) نه دي ترسره کړي، نو ایران تراوسه د ملي او دموکراتیک انقلاب په پړاو کې دی. زموږ شعارونه او ستراتیژیکي موخي ددې دندې د ترسره کولو لپاره دي. د ګوند په نوې برنامه کې د دې دندې او د ایران د ملي او دموکراتیک انقلاب د بریا ټولنیز شرایط په تفصیل سره بیان شوي دي.

زموږ د گوند تاکتیکي موخي، د ستراتیژیک پړاو په بیلابیلو دورانونو کې توپیر کوي او د ایران او د نړۍ د ورځنیو شرایطو تابع دي.

په داسې حال کې چې زموږ گوند د ملي دموکراتیک ایران رامنځته کېدل، د ملي او ډموکراتیکو طبقاتو، اقشارو او هغوی پورې تړلو سازمانونو ایتلاف مو خپل ستراتیژیک هدف گرځولی؛ د سلطنتي استبدادي واکمنۍ نسکورول یې بیا د ټولو رژیم ضد ځواکونو په واسطه خپل عمده تاکتیکي هدف ټاکلی دی.

د گوند د تگلارې د ټاکلو لپاره، یوازې د تاکتیکي او ستراتیژیکي موخي ټاکل بسنه نه کوي. گوند باید د علمي او رښتیني تحلیل سره د نړۍ، هیواد، انقلاب او د غورځنگ، د دوستانو او دوښمنانو په مالومولو سره، خپل نظر د ټولو بنسټیزو مسایلو په هکله، څه که نړیوال مسایل وي، څه که په خپله ټولنې په دننه کې وي؛ روښانه کړي. خپل وړاندیزونه او ابتکارونه سم فورمول بندي کړي او په مسایلو کې گونگتیا پرېښږدي، ځکه په مسایلو کې ابهام، د گوند مانوي وحدت گډوډوي. روښانه ده، چې دا سرې کرښې باید د خپلو تجربو (پراتیک) او د نورو د تجربو په واسطه دقیقې او مشخصې شي.

کله چې د لنیني سازمان سره یاست سمه تگلاره؛ تاسي سم تگلوري ته سیخوي.

لنین سیاسي تگلارې ته مانوي مخبنا او سازمان ته مادي زیربنا وایي او دا دواړه د کلک تړاو په درلودلو سره ښه پایله ورکونکي بولي.

سمه تگلاره پرته له سازمان شخه، یوازي ښې خبرې دي او سازمان پرته له سمې تگلارې ښکاره ده، چې پاشل کیږي.

په نړۍ او افغانستان کي کارګري انقلابي غورځنګ ته کتنه

په نړۍ کې

په نړۍ کې انقلابي کارګري خوځښت له دريو پړاوونو تير شوی:

۱-انترناسيونال (يا لومړی بين الملل) چې په کال ۱۸۶۴، د سپتامبر ۲۸ مه په لندن کې جوړ شو او وروستی کنفرانس يې په ۱۸۷۶ کال کي د امريکا په فلادلفي کې پای ته ورسيد او له هغه وروسته تعطيل شو. دا بين الملل د (نړيوالي کارګري ملګرتيا) په نوم يادېږي. ددې بين الملل اصلي بنسټ ايښودونکی کارل مارکس و. په دې بين الملل کې د هغه وخت ټول کارګري بهيرونو، د خپل پلاټفارم سره ګډون پکښې کړی وو. لومړی بين الملل په اروپا او امريکا کې د کارګري ګوندونو بنسټ ايښودونکی و او ددې سيمي د کارګرانو اړيکې يې ټينګې کړي.

۲-دوهم انترناسيونال. دا بين الملل ته (د سوسياليستي ګوندونو اتحاديه) هم وايي، چي په ۱۸۸۹کال کې د انګلس په هڅو رامنځته شو. د انګلس له مرګ څخه وروسته، دوهم بين الملل د ريفورميزم او اپرچونيزم په تېرايستني وغوليد او په تدريج سره په ټولو فعاليتونو کې د سولې ضد او د کمونيزم ضد شو او د بورژوازۍ ترځنګ ودريدی.

د دوهم نړيوال جنګ څخه وروسته ددې بين الملل فعاليتونه ودريدل. وروسته په ۱۹۵۱کال کې (سوسياليستي انترناسيونال) رامنځته شو، چې ټول سوسيال دموکرات ګوندونه او سوسياليست ګوندونه متحد کړي.

۳-دريم انترناسيونال يا کمينترن (کمونيستي بين الملل). دا بين الملل د لنين په نوښت، د ۱۹۱۹ کال د مارچ په مياشت کې رامنځته شو. ددې انترناسيونال موخي د دوهم بين الملل

داپرچونیزم پر ضد مبارزه، د مارکسیزم د انقلابي روح راژوندي کول او د نوي ډول کارګري ګوندونو جوړول ول.

ددې بین الملل وروستۍ کنګره د ۱۹۳۵کال په جون-اګسټ کې ترسره شول. وروسته د کمونیستي ګوندونو د ودي او د نړۍ په هغه برخو کې چې دا ګوندونه مبارزه کوي؛ د مبارزې د شرایطو د پیچلي کیدو سره، ددې ګوندونو د اداره کولو مسئله له یو واحد مرکز څخه لیري شول.

دا دی، چې وړونه ګوندونه د دوو اصولو په اساس انترناسیونالیزم او د خپلواکۍ د اصل له مخې عمل کوي.

مارکس، انګلس او لنین د نړیوال کارګري انقلابي غورځنګ ستر رهبران دي.

کارل مارکس په ۱۸۱۸کال کې زیږیدلی او په ۱۸۸۲کال کې وفات شوی. هغه د علمي کمونیزم، د ډیالکټیک ماټریالیزم د فلسفې او د علمي اقتصاد بنسټ ایښودونکی او د نړۍ د پرولتاریا لارښود او پېشوا دی.

فریدریک انګلس په ۱۸۲۰کال کې زیږیدلی او په ۱۸۹۵کال کې وفات شوی. هغه د مارکس نږدې او د ټول عمر همکار وو، د مارکسیزم لوی علم بنسټ ایښودونکی او په ټولنیزو مبارزاتو کې هم د هغه همسنګر وو. د مارکس تر مړیني وروسته یې د هغه چارو ته دوام ورکړ. انګلس د مارکس په څېر د نړۍ د پرولتاریا لارښود او پیشوا دی.

ولادیمیر ایلیچ لنین په ۱۸۷۰کال کې زیږیدلی او په ۱۹۲۴کال کې وفات شوی. دی د مارکس او انګلس کارونو دوام ورکونکی، د روس او د نړۍ د پرولتاریا پیشوا او د شوروي د کمونیسټ ګوند او د لوی سوسیالیسټي دولت بنسټ ایښودونکی دی.

په افغانستان کې[۱۰]

په افغانستان کي د کارګري او سوسیالیستي غورځنګ، مخینه د امان الله خان د واکمنۍ پر مهال، «د افغانستان انقلابي کمیټې» جوړولو ته رسیږي، چي مشري یې محمد یعقوب کول. د تېرو سلو کلونو راهیسي په افغانستان کي ډېر سیاسي بهیرونه، ګوندونه او غورځنګونه را منځته شوي دي، چي یوه زیاته برخه یې کیڼ اړخي سازمانونه هم ول، خو دغو سازمانونو او ګوندونو (چي دلته یې د نوم اخیستلو ځخه ډډه کوو) یو هم په سم ډول د علمي سوسیالیزم او مارکسیزم – لنینزم سره آشنا نه ول او د کیڼ او ښې ریڅیونیزم او اپرچونیزم په نوساناتو کي یې سیاسي ژوند کړی وو.

زموږ هیواد چي لا تراوسه د فیوډالیزم او تجارتي پانګوالۍ تر شدید استبداد لاندي پاته دی او په افغانستان کي د مترقي – کلاسیکي پانګوالۍ او بورژوا دموکراتیکو انقلابونو دندي (سیاسي او اقتصادي خپلواکي، د صنایعو او پانګوالۍ د مناسباتو رامنځته کېدل، د ځمکي د مسئلې دموکراتیک حل، د ملي مسئلې حل، د سیاسي دموکراسۍ تامین) لا تراوسه سرته نه دي رسیدلي؛ همدا شدید تاریخي وروسته پاته توب خپله د کیڼ اړخو بهیرونو د لارورکۍ او ماتي لامل شوی، ځکه دوی د سوسیالیزم د جوړولو او ډموکراټیک انقلاب د دندو ترمنځ، یوه ته په لومړیتوب ورکولو کي ورک ول او تقریباً ټولو د مارکسیستي شعارونو سره د ډموکراټیک انقلاب دندي ترسره کول غوښتل، خو په عمل کي نه د ډموکراټیک انقلاب د دندو په ترسره کولو بریالي شول او نه د سوسیالیزم د جوړولو. ددې لامل، د شدید وروسته پاته توب په شرایطو کي، د اصولي مارکسیستي – لنینستي کرښي په ایستلو کي د دغو بهیرونو کمزوري او کم ظرفیتي وه، ځکه دوی په هم مهاله ډول، د ډموکراټیک انقلاب د ترسره کولو او سوسیالیزم د جوړولو طرحه، چي د (خلقي ډموکراټیک انقلاب) ترسره کول ول؛ سره آشنا نه وه، یا یې د هغه مهال رهبرانو قصداً نه غوښتل، دا طرحه ومني.

[۱۰] - د کتاب ددې برخي زیاتونه، د کتاب د پښتو ژباړي د تصحیح کونکي (ج . ش) لیکنه ده.

د ملي انقلابي او ملي ډموکراټيکو غورځنګونو د مبارزو په لړ کي، د امان الله خان د واکمنۍ پر مهال، په هيواد کي د ډموکراټيکو سمونونو د راوستلو لپاره هڅي وشولې، چي د پيرنګي استعمار او کورنۍ ارتجاع لخوا د غبرګون سره مخ او د امان الله خان حکومت يې نسکور کړی. وروسته، د ۱۳۵۷ کال د ثور پر اوومه نېټه، د افغانستان د خلګو ډموکراټيک ګوند په واسطه، د نظامي پاڅون په ترڅ کي د ثور ملي او ډموکراټيک انقلاب بريالی سو.

د ثور انقلاب، چي ډيری يې کمونستي او سوسياليستي انقلاب بولي؛ په واقعيت کي يو ملي او دموکراتيک انقلاب وو، چي په هيواد کي يې د ملي او دموکراتيکو اصلاحاتو د راوستلو تګلاره درلودل، خو د انقلاب د مشرانو له لوري، د بې مورده سوسياليستي او کارګري شعارونو د وړاندي کولو او سوسياليستي هيوادونو سره د ملګرتيا په خاطر، د هيواد او انقلاب دوښمنانو کمونستي او سوسياليستي انقلاب ګڼۍ.

د ثور انقلاب، د بيلابېلو عواملو له کبله، په افغانستان کي د ملي او دموکراتيک انقلاب دندي ترسره نسوای کړای او د ډاکتر نجيب الله د واکمنۍ د نسکوريدلو سره، افغانستان امپرياليزم پوري تړلو د فيوډالي ارتجاع او تجارتي پانګوالی عناصرو لاس ته ولوېدی.

نن ورځ په افغانستان کي، د ډموکراټيک انقلاب دندي لا هم پاته دي او ښکاري، چي يوازي د کارګري طبقې مخکښ عناصر (کمونستان) د واحد کمونستي ګوند او مارکسيستي –لنينستي تيورۍ سره کولای سي، په افغانستان کي د خلقي انقلاب په واسطه هم د ډموکراټيک انقلاب دندي ترسره کړي او هم د افغانستان لار سوسياليزم ته وباسي. ددې کار لپاره، اړتيا ده، چي لومړی پر مارکسيزم – لنينزم باندي، د هغه د مطالعې او پوهيدني له لاري فکري يووالی را منځته شي، ورپسي يو واحد کمونستي ګوند جوړ شي، تر څو سياسي واک کارګري طبقې مخکښ نمايندګان، د خلقي دموکراتيک انقلاب له لاري په لاس کي واخلي او په افغانستان کي هم د ډموکراټيک انقلاب دندي ترسره کړي او هم يې د سوسياليزم خواته رهي کړي.

پای

د انقلابي گوند د مبارزې د ستراتیژۍ او تاکتیک بنسټیز قواعد، د تجربې پر بنسټ ترلاسه شوي دي. د غورځنګ د عیني او ذهني شرایطو دقیقه مطالعه، د نړۍ او هیواد د حالاتو مشخص تاریخي تحلیل، د کیڼ او ښي رویزیونیزم او د کیڼ او ښي اپرچونیزم څخه ډډه کول؛ مطلوبو پایلو ته د تاکتیک او ستراتیژۍ د رسیدلو شرط دی.